

EU-subsidiemonitor 2021-2027

Peildatum 1 september 2025

Januari 2026

Inhoudsopgave

Afkortingenlijst	3
1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Leeswijzer	4
2 Algemeen beeld programma's	5
2.1 Europese subsidie in Zuid-Holland	5
2.2 Europese subsidie en aantal projecten naar Europees programma	7
2.3 Europese subsidie naar sector	8
2.4 Europese subsidie geografisch uitgesplitst	10
2.5 Gecreëerde werkgelegenheid	13
3 Organisaties en samenwerkingen	15
3.1 Top-10 Zuid-Hollandse organisaties	15
3.2 Categorisering organisaties naar type begunstigden	16
3.3 Samenwerkingspartners uit Zuid-Hollandse organisaties	19
3.4 Geografische spreiding internationale partners	21
4 Niet-projectgebonden financieringen: Directe betalingen en leningen	23
4.1 Europese financiering door EIB	23
4.2 Betalingen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	23
5 Benchmark	26
5.1 Benchmark Europese subsidie	26
5.2 Benchmark Europese subsidie per inwoner	27
5.3 Benchmark Europese subsidie ten opzichte van het Bruto Regionaal Product	28
Bijlagen	29
Bijlage 1: Opzet van de rapportage en inventarisatie	30
Bijlage 2: Toelichting bestuurlijke thema's	36
Bijlage 3: Overzichtstabellen Europese programma's	39

Afkortingenlijst

Afkorting Europese programma's	Omschrijving
AMIF	Asylum, Migration and Integration Fund
CEF	Connecting Europe Facility
COSME	Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises
EDF	European Defence Fund
ELFPO	Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling
EMVAF	European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund
ESF+	European Social Fund Plus
I3	Interregional Innovation Investments
ISF	Internal Security Fund
JTF	Just Transition Fund

Overige afkortingen	Omschrijving
COROP-regio	Coördinatiecommissie Regionaal Onderzoeksprogramma
EIB-leningen	Leningen van de Europese Investeringsbank
EIM-rekentool	Economische Impact Model-rekentool

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van provincie Zuid-Holland monitort ERAC de verlening van Europese subsidie aan projecten met organisaties die zijn gevestigd in Zuid-Holland. ERAC heeft de eerste inventarisatie in 2016 uitgevoerd en jaarlijks geactualiseerd. Deze inventarisatie heeft betrekking op de nieuwe programmaperiode 2021-2027. De resultaten hiervan worden gepresenteerd in dit rapport. De gepresenteerde cijfers hebben als peildatum **1 september 2025**.

Vanaf deze monitorrapportage ligt de focus grotendeels op de programmaperiode 2021-2027. Gegevens over de periode 2014-2020¹ zullen waar van meerwaarde gebruikt worden als korte vergelijking tussen de vorige en huidige periode, bijvoorbeeld op het gebied van tempo van subsidietoekenningen.

Hoofdconclusie

Vanaf het begin van de huidige programmaperiode 2021-2027 tot aan de peildatum 1 september 2025 is **€ 2.439.404.461** aan Europese subsidie toegekend aan **932** unieke organisaties (**3.252** projectdeelnames) in Zuid-Holland. Deze organisaties besteden de subsidie bij het realiseren van **2.636 projecten**. Hieruit volgt een werkgelegenheidseffect in Zuid-Holland van **36.032 fte**. Met de verschillende projecten wordt een CO2-reductie van **365.447 ton** bereikt.

Naast de projectgebonden subsidies zijn ook de directe betalingen die Zuid-Hollandse landbouwers hebben ontvangen opgenomen in deze inventarisatie. Het betreft hier additioneel **€ 394.156.748**.

Ten slotte zijn ook EIB-leningen aan Zuid-Hollandse organisaties onderdeel van deze inventarisatie. De totale omvang van deze investeringen betreft **€ 1.989.917.103**.

1.2 Leeswijzer

Dit rapport heeft de volgende opbouw:

- Hoofdstuk twee: Verleende Europese subsidie per 1 september 2025
- Hoofdstuk drie: Samenwerking
- Hoofdstuk vier: Analyses
- Hoofdstuk vijf: Benchmark

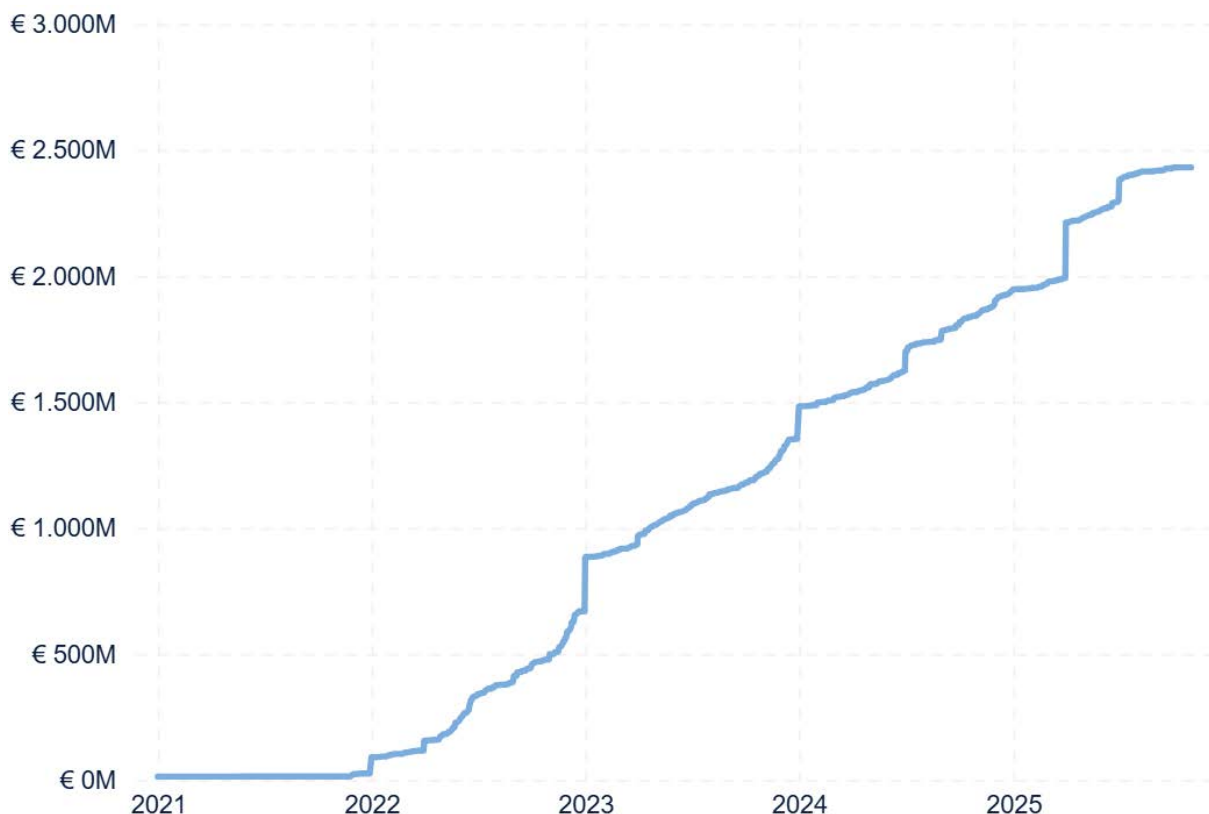
Als bijlagen zijn de overzichtstabellen van de Europese programma's en informatie over de opzet van de inventarisatie toegevoegd. De informatie is weergegeven in overzichtelijke tabellen, figuren en andere visuals. In de tabellen zijn gele balken weergegeven. Via deze balken is in een oogopslag te zien hoeveel procent die betreffende categorie uitmaakt van het totaal. Daarnaast worden de hoofdpunten onder tabellen, figuren en andere visuals waar nodig toegelicht. Aanvullende toelichting wordt weergegeven in de voetnoten.

¹ De gegevens van de periode 2014-2020 wijzigen nauwelijks meer, hooguit (beperkt) financieel, om deze reden werken we deze gegevens niet meer bij. De 'eindstand' van deze programmaperiode is derhalve weergegeven in de rapportage met peildatum 1 september 2023.

2 Algemeen beeld programma's

2.1 Europese subsidie in Zuid-Holland

Per peildatum 1 september 2025 is binnen **2.636 projecten** in totaal **2,4 miljard euro** aan Europese subsidie toegekend aan organisaties in Zuid-Holland binnen de huidige programmaperiode (2021-2027). In figuur 1 is te zien hoe de toekenning zich in de tijd heeft ontwikkeld. Hierin is te zien dat pas vanaf maart 2022 de toegekende subsidie substantieel toeneemt. Dit komt doordat programma's een opstartfase kennen waarin nog geen subsidies kunnen worden toegekend.

Figuur 1: Cumulatieve groei toegekende Europese subsidie in provincie Zuid-Holland

2.1.1 Vergelijking huidige en vorige programmaperiode

Om de toegekende subsidie beter in perspectief te plaatsen, is het nuttig om een vergelijking te maken met hetzelfde meetmoment in de vorige programmaperiode, namelijk 1 september 2018. Op dat moment bedroeg de toegekende subsidie aan organisaties in de provincie Zuid-Holland **€ 1.400.270.475** binnen **3.173 projecten**, **1.722 unieke organisaties** en **3.938 projectdeelnames**.

Het positieve verschil van **€ 1.039.133.986** tussen beide meetmomenten laat een stijging van **74,2%** zien in de toegekende subsidies binnen de huidige programmaperiode. Tegelijkertijd is er sprake van negatieve verschillen in het aantal projecten (-537), in het aantal unieke organisaties (-789) en het aantal projectdeelnames (-686) ten opzichte van de vorige programmaperiode.

Het grootste verschil tussen de twee onderzochte meetmomenten heeft te maken met het Europees Sociaal Fonds (ESF). In de vorige programmaperiode speelde ESF een grote rol: er stonden toen 1.110 ESF-projecten met 900 unieke partners geregistreerd, die binnen korte tijd openbaar werden gemaakt.

In de huidige programmaperiode is dat beeld anders. Dit lijkt vooral het gevolg van de nieuwe inrichting en dat minder individuele aanvragers een aanvraag kunnen indienen. Bijvoorbeeld, in de vorige programmaperiode kon voor 'Duurzame inzetbaarheid' door individuele werkgevers een aanvraag worden ingediend. Dit is voor de huidige programmaperiode niet meer het geval. De werkgevers werken namelijk via sectorfondsen. Tot nu toe zijn slechts 43 ESF-projecten en 12 unieke organisaties gepubliceerd. Een vergelijkbare golf van ESF-publicaties, die in de vorige programmaperiode een groot deel van het totaal vormde, heeft dus (nog) niet plaatsgevonden.

Opvallend is verder dat het aantal unieke subsidieontvangers nu lager ligt. Er nemen op dit moment minder organisaties deel aan minder projecten, terwijl het totale subsidiebedrag juist hoger is dan in de vorige periode. Hierdoor valt de gemiddelde subsidie per projectdeelname aanzienlijk hoger uit. Dit komt door twee factoren binnen het ESF-programma: de subsidiebedragen per project liggen doorgaans lager én er zijn minder projecten toegekend. Door deze combinatie wordt het gemiddelde subsidiebedrag per deelname omhooggetrokken.

Tot slot speelt mee dat na de periode 2014-2020 enkele programma's zijn beëindigd en nieuwe programma's zijn opgestart. Hierdoor verschuift de samenstelling van het totale projectenbestand eveneens.

2.2 Europese subsidie en aantal projecten naar Europees programma

In dit hoofdstuk zijn de resultaten in subsidie en aantallen projecten naar Europees programma² weergegeven.

Tabel 1: Aantal projecten en Europese subsidie per Europees programma

	Projecten	Europese subsidie
Europese regie	2.199	€ 2.068.566.133
CEF	28	€ 210.601.767
COSME	4	€ 7.236.285
Creative Europe	18	€ 4.228.646
Digitale Europe	69	€ 39.923.819
ERASMUS++	460	€ 91.537.736
Europe for citizens	61	€ 10.105.367
European Defence Fund	39	€ 57.527.795
European Urban Initiative	6	€ 8.275.315
Horizon Europe	1.433	€ 1.120.380.670
Innovation Fund	11	€ 491.203.487
Interreg VIC Europe	19	€ 5.275.977
Interregional Innovation Investments (I3)	9	€ 2.788.960
LIFE	42	€ 19.480.309
Nationale regie	109	€ 230.937.899
AMIF	26	€ 115.749.031
EMVAF	22	€ 18.648.571
ESF+	43	€ 71.103.221
ISF	18	€ 25.437.075
Regionale regie	328	€ 139.900.430
EFRO 2021-2027 Noord-Nederland	6	€ 422.035
EFRO 2021-2027 Oost-Nederland	14	€ 2.172.736
ELFPO	4	€ 741.211
Interreg VIA Duitsland-Nederland	6	€ 0
Interreg VIA Euregio Maas-Rijn	3	€ 710.529
Interreg VIA Vlaanderen-Nederland	19	€ 4.330.327
Interreg VIA Noordzeeregio	17	€ 4.896.804
Interreg VIB North West Europe	20	€ 9.215.373
Just Transition Fund (JTF)	59	€ 55.599.933
Kansen voor West III	150	€ 57.157.382
OPZuid EFRO 2021-2027	30	€ 4.654.099
Totaal	2.636	€ 2.439.404.461

² Een aantal programma's komen nog niet voor in de update. Deze programma's zitten nog in de opstartfase en/of hebben vooralsnog geen projecten gepubliceerd en/of aangekondigd. Betreffende programma's zijn: Eurostars, EEE-F en URBACT.

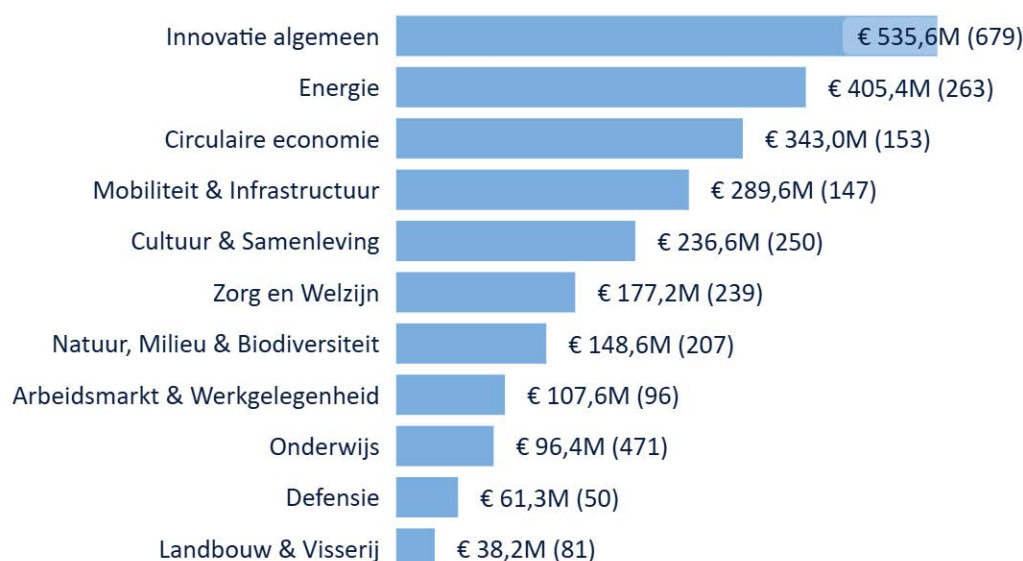
Opmerkingen bij tabel 1:

- In deze rapportage is het European Defence Fund (EDF) voor het eerst opgenomen. De cijfers waren in eerdere rapportages nog niet volledig beschikbaar, maar door de recente publicatiegolf en de volledigheid van de huidige data kan het programma nu wel binnen de scope van het monitorsysteem worden meegenomen. Over de gehele programmaperiode telt de provincie 39 projecten. De meeste projecten (veertien) zijn toegekend in 2022, gevolgd door twaalf in 2023 en elf in 2024. Voor het huidige jaar zijn tot nu toe twee projecten toegekend waaraan Zuid-Hollandse organisaties deelnemen.
- Horizon Europe laat met € 230,6 miljoen en 296 projecten onder Zuid-Hollandse organisaties de grootste toename zien, gevolgd door het Innovation Fund met € 226 miljoen verdeeld over vijf projecten waaraan Zuid-Hollandse organisaties deelnemen. Binnen Horizon Europe ontvangen Zuid-Hollandse organisaties voor het project 'InnovativeSMEs' € 19,2 miljoen subsidie, terwijl binnen het Innovation Fund 'LaunchStores4AramisCCS' met € 118 miljoen het grootste project vormt waaraan organisaties uit Zuid-Holland deelnemen.
- Binnen nationale regie is enkel een toename zichtbaar bij EMVAF (negen projecten) en ESF+ (één project). AMIF blijft het grootste programma onder Zuid-Hollandse organisaties binnen deze regie. In vergelijking met de vorige rapportage is er geen groei zichtbaar binnen dit programma.
- Onder regionale regie is de grootste stijging in Europese subsidie toegekend aan organisaties in Zuid-Holland te zien bij Kansen voor West III, met € 18 miljoen, verdeeld over 65 nieuwe projecten. Uniiq B.V. ontvangt door deelname aan het project 'UNIIQ' € 6,7 miljoen Europese subsidie.
- Opvallend is de groei in zowel het aantal projecten als de toegekende subsidie binnen programma's buiten het Zuid-Hollandse programmagebied. Ten opzichte van de vorige rapportage is er een toename van € 1,6 miljoen binnen het EFRO Oost-Nederland-programma en € 1,4 miljoen binnen OPZuid EFRO. Ook is het Interreg Euregio Maas-Rijn voor het eerst zichtbaar. Hoewel Zuid-Hollandse organisaties buiten deze programmagebieden vallen, nemen zij toch deel vanwege hun specifieke kennis en expertise.

2.3 Europese subsidie naar sector

2.3.1 Europese subsidie naar bestuurlijk thema

In deze paragraaf is de verdeling van de totaal toegekende Europese subsidie verdeeld naar de bestuurlijk thema's. Onderstaand figuur geeft de verdeling per bestuurlijk thema weer, waarbij tussen haakjes ook het aantal projecten staat vermeld.

Figuur 2: Europese subsidie (met aantal projecten) per bestuurlijk thema

Opmerkingen bij figuur 2:

- Evenals in de vorige rapportage vallen de meeste projecten waaraan Zuid-Hollandse organisaties deelnemen onder bestuurlijk thema 'Innovatie Algemeen'. Hiervan vallen 524 projecten en € 437,2 miljoen Europese subsidie onder Horizon Europe. Binnen dit bestuurlijk thema vallen 196 van Technische Universiteit Delft voor een bedrag van € 132,6 miljoen Europese subsidie. Dit bestuurlijk thema is voornamelijk te koppelen aan de topsectoren 'HTSM', 'Life Sciences & Health' en 'ICT'.
- Ten opzichte van de vorige rapportage is bestuurlijk thema 'Energie' gestegen van plek vijf naar plek twee. Onder dit thema ontvangen Zuid-Hollandse organisaties de meeste subsidie vanuit het Innovation Fund (€ 225,3 miljoen) en Horizon Europe (€ 132 miljoen). Op projectbasis ontvangt het Innovation Fund project 'LaunchStores4AramisCCS' met € 118 miljoen de meeste Europese subsidie. In dit project participeren Zuid-Hollandse organisaties Shell Gas & Power Developments B.V. en TotalEnergies EP Nederland B.V., beide voor een bedrag van € 59 miljoen.
- Ook onder het thema 'Circulaire economie' ontvangen Zuid-Hollandse organisaties de meeste subsidie vanuit het Innovation Fund (€ 265,9 miljoen). Binnen bestuurlijk thema wordt daarentegen de meeste Europese subsidie toegekend aan organisaties in Zuid-Holland met participatie in CEF-projecten (€ 210,6 miljoen).
- Nieuw binnen deze rapportage is bestuurlijk thema 'Defensie'. Aan dit thema kunnen 50 projecten waaraan Zuid-Hollandse organisaties deelnemen, worden gekoppeld, waarvan 39 onder EDF vallen en 11 onder Horizon Europe. Onder dit thema neemt TNO deel aan 27 projecten voor een bedrag van € 25 miljoen Europese subsidie.

2.3.2 Europese subsidie naar topsector

Alle projecten zijn gecategoriseerd naar economische topsector volgens het nationaal topsectorenbeleid. Economische projecten die niet onder deze sectoren te plaatsen waren, zijn ingedeeld onder 'Overig (economisch)'. De niet-economische projecten zijn weergegeven als 'Overig (niet-economisch)'.³

Figuur 3: Europese subsidie (met aantal projecten) per topsector

Opmerkingen bij figuur 3:

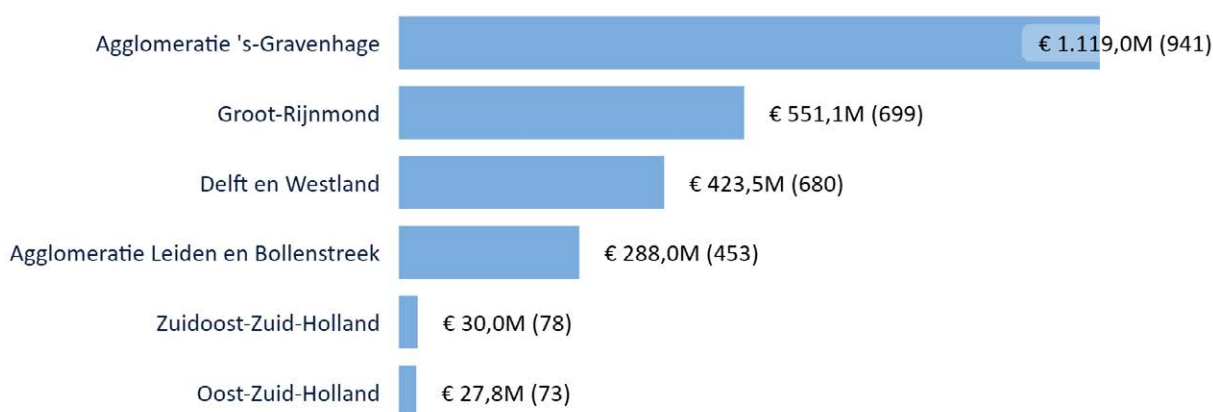
- Gelijk aan de vorige rapportage kan de meeste Europese subsidie verworven door Zuid-Hollandse organisaties gekoppeld worden aan de topsector 'Energie' (€ 804,3 miljoen). Zuid-Hollandse organisaties ontvangen de meeste subsidie vanuit Innovation Fund projecten (€ 491,2 miljoen).

³ Niet-economische projecten komen bijvoorbeeld voor in programma's als Erasmus+ of Creative Europe. Dit zijn programma's die niet-economisch georiënteerd zijn.

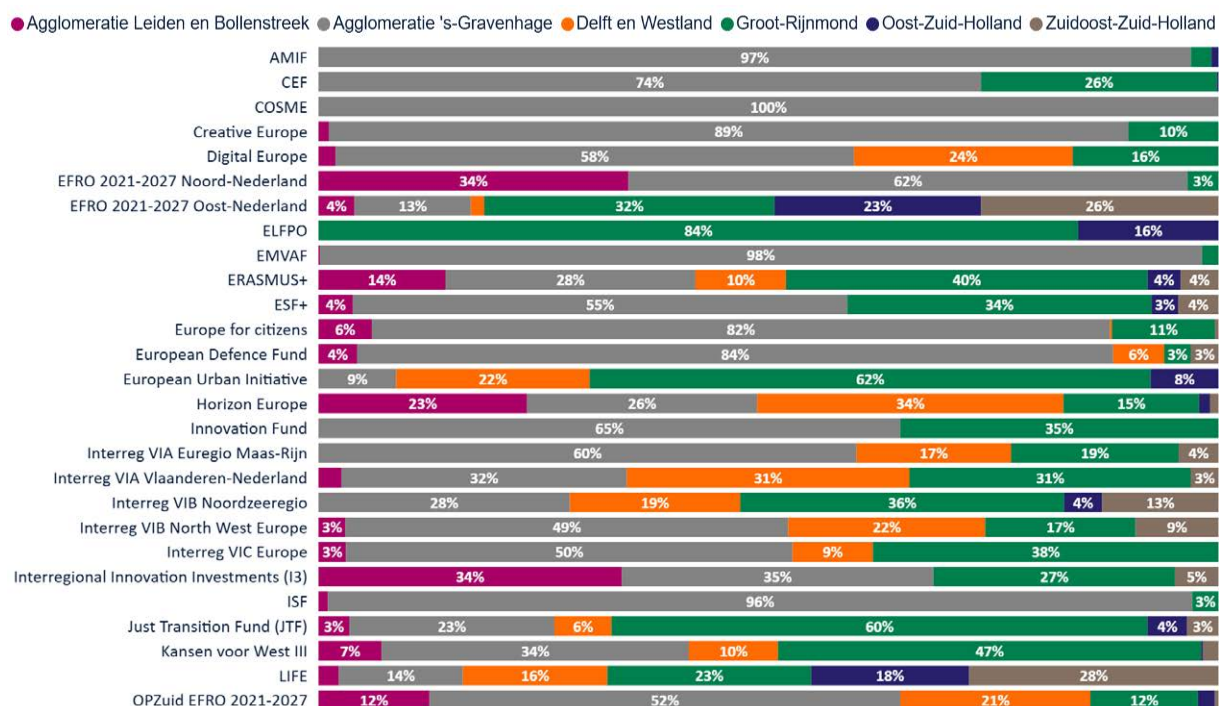
- Het overige beeld laat een aantal verschuivingen zien. De topsectoren 'Life Sciences & Health', 'Overig (niet-economisch)' en 'Water & Maritiem' zijn alle een plek gestegen. De topsector 'HTSM' is eveneens gestegen, van plek zes naar plek vier. De stijging van topsector 'HTSM' is voornamelijk toe te wijzen aan de toevoeging van het programma EDF aan de rapportage. Alle 39 projecten binnen dit programma waaraan Zuid-Hollandse organisaties deelnemen zijn gekoppeld aan deze topsector.
- Onder 'Life Sciences & Health' ontvangen Zuid-Hollandse organisaties voornamelijk Europese subsidie vanuit Horizon Europe (€ 301,3 miljoen). Erasmus Universitair Medisch Centrum Rotterdam participeert in 101 projecten voor een bedrag van € 79,2 miljoen Europese subsidie.
- Op de topsectoren 'Energie' en 'Logistiek' na, wordt de meeste Europese subsidie toegekend aan Zuid-Hollandse organisaties die deelnemen aan projecten binnen Horizon Europe. Binnen de topsector 'Logistiek' ontvangen Zuid-Hollandse organisaties het grootste deel van hun Europese subsidie uit het programma CEF: € 101,1 miljoen.

2.4 Europese subsidie geografisch uitgesplitst

In deze paragraaf wordt de verleende Europese subsidie weergegeven naar Zuid-Hollandse COROP-regio's (figuur 4) en gemeenten. De verdeling van Europese subsidie per programma's over de COROP-regio is weergegeven in figuur 5. De verdeling van de verleende Europese subsidie per organisatietype is weergegeven in kaartvorm.

Figuur 4: Europese subsidie (met aantal projecten) per COROP-regio

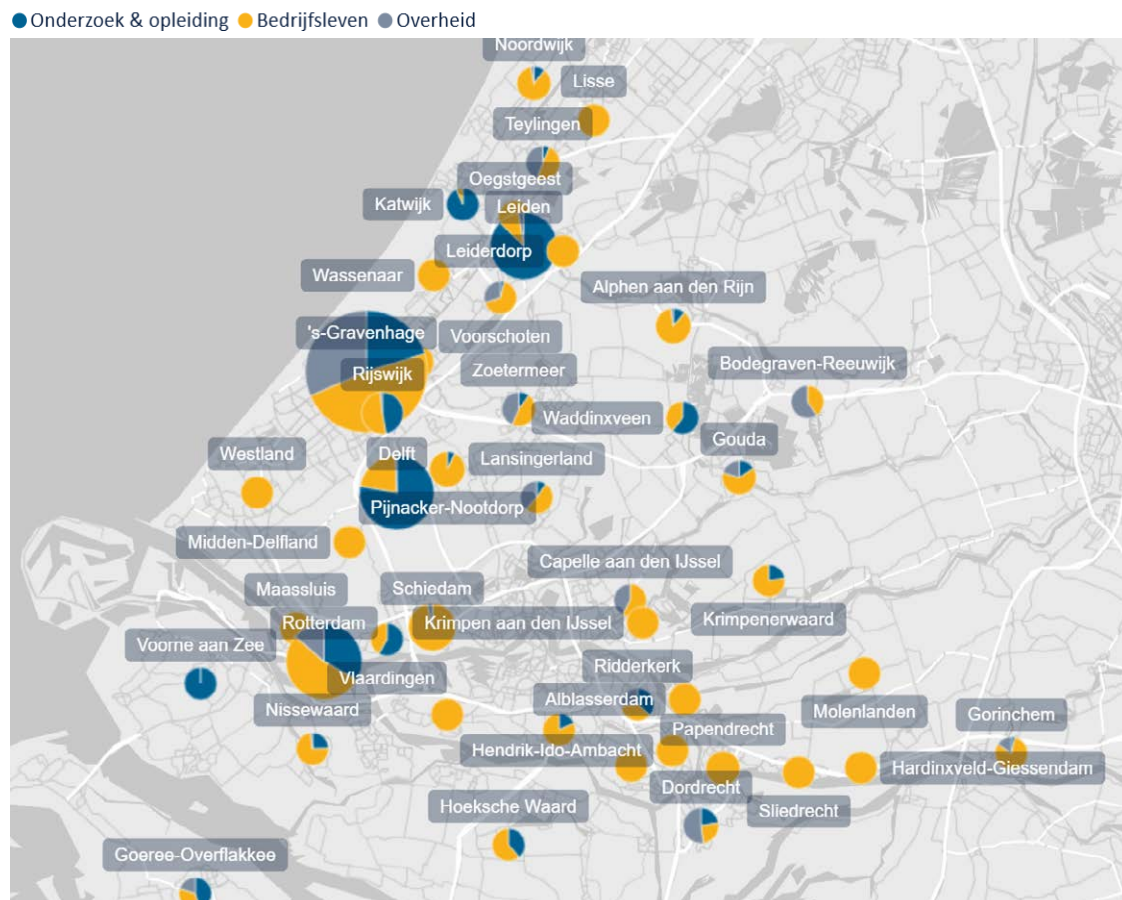

Figuur 5: Verdeling Europese subsidie per Europees programma naar COROP-regio

Opmerkingen bij figuur 4 en 5:

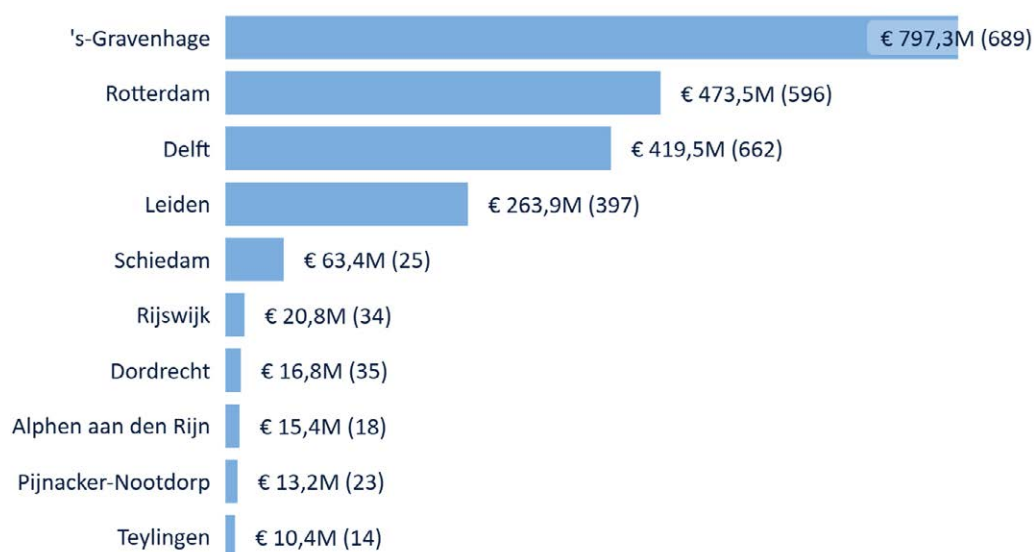
- Organisaties in de Agglomeratie 's-Gravenhage tellen de meeste projectdeelnames (941) en ontvangen de meeste Europese subsidie (€ 1.1 miljard) voor deelname aan Europese projecten. Organisaties in deze COROP-regio ontvangen de meeste Europese subsidie vanuit Innovation Fund (€ 317,5 miljoen), Horizon Europe (€ 286,6 miljoen), CEF (€ 155,0 miljoen) en AMIF (€ 112,2 miljoen).
- Figuur 4 toont dat de COROP-regio Groot-Rijnmond nu de tweede positie inneemt. Ten opzichte van de vorige rapportage heeft Groot-Rijnmond Delft en Westland ingehaald. Destijds bedroeg het verschil tussen beide regio's € 5,8 miljoen in het voordeel van Delft en Westland. In de huidige rapportage is dit verschil omgeslagen en opgelopen tot € 127,6 miljoen meer Europese subsidie voor Groot-Rijnmond.
- Binnen Groot-Rijnmond is het grootste deel van de Europese subsidie toegekend aan het Erasmus UMC, met € 86 miljoen verdeeld over 117 projecten, gevolgd door Battolyser B.V. met € 57 miljoen en drie projecten.
- De COROP-regio Agglomeratie 's-Gravenhage laat met € 337 miljoen aan subsidies en 255 projecten de sterkste groei zien, gevolgd door Groot-Rijnmond met € 219,3 miljoen en 216 projecten.
- In de COROP-regio Agglomeratie Leiden en Bollenstreek blijft de Universiteit Leiden de grootste ontvanger, met 179 projecten en € 144 miljoen aan Europese subsidie. Het Leids UMC volgt met 88 projecten en € 66 miljoen. Beide organisaties kennen de hoogste mate van participatie binnen Horizon Europe.
- De onderzoeksinstituut TNO heeft met 244 projecten en € 155 miljoen aan Europese subsidie het grootste aandeel binnen de Agglomeratie 's-Gravenhage. De participatie van TNO komt met name tot uiting binnen de programma's Digital Europe, de verschillende EFRO-programma's, EDF, I3 en Horizon Europe.

De overzichtskaart geeft de Europese subsidie per gemeente per organisatie type weer.

Kaart 1: Europese subsidie per Zuid-Hollandse gemeente naar organisatietype

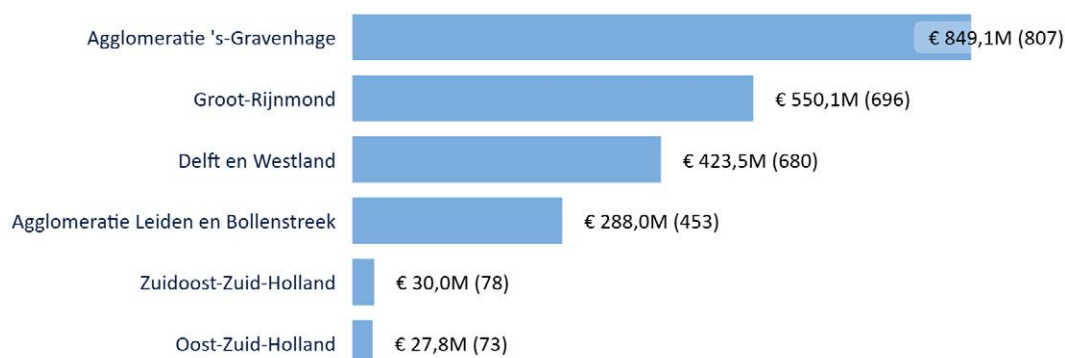
De Top-10 Zuid-Hollandse steden met de hoogste toegekende subsidies wordt weergegeven in figuur 6. Om een genuanceerder beeld te bieden van de geografische verdeling van de Europese subsidies binnen Zuid-Holland, zijn in de onderstaande figuren de subsidies toegekend aan de Rijksoverheid buiten beschouwing gelaten. In figuur 7 is het totaalbedrag aan toegekende Europese subsidies per COROP-regio in Zuid-Holland gepresenteerd.

Figuur 6: Verdeling toegekende subsidie over Zuid-Hollandse steden (top tien) (excl. Rijksoverheid)

Opmerkingen bij figuur 6:

- Ten opzichte van de vorige rapportage is de samenstelling van de top-10 gemeenten gewijzigd. Schiedam kwam in de vorige inventarisatie nog niet voor, maar staat nu op de vijfde plaats in figuur 6. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan de deelname van Battolyser B.V. aan de programma's JTF en het Innovation Fund, waarmee het bedrijf in totaal € 57,5 miljoen aan Europese subsidie ontvangt.
- Waar in de vorige rapportage Delft nog op de tweede plaats stond, is deze positie nu ingenomen door de gemeente Rotterdam. De meeste projecten binnen Rotterdam zijn toe te schrijven aan het Erasmus UMC (117 projecten), gevolgd door de Erasmus Universiteit (76 projecten) en de gemeente Rotterdam zelf (42 projecten).
- Voor de top-10 gemeenten is over het geheel genomen een toename zichtbaar ten opzichte van de vorige rapportage, met uitzondering van de gemeente Teylingen. De grootste stijging is te zien bij de gemeente 's-Gravenhage, met 192 projecten en een totaal van € 263,2 miljoen aan Europese subsidie. Van de in totaal 689 projecten zijn er 240 afkomstig van TNO.

Figuur 7: Europese subsidie (met aantal projecten) per COROP-regio (excl. Rijksoverheid)

Opmerkingen bij figuur 7:

- In figuur 7 zijn de resultaten per COROP-regio weergegeven, waarbij de Rijksoverheid buiten beschouwing is gelaten. Dit beeld komt overeen met de verdeling per COROP-regio wanneer de Rijksoverheid wel wordt meegenomen.

2.5 Gecreëerde werkgelegenheid

De cijfers uit tabel 2 zijn gebaseerd op de categorisering van ieder project naar één van de 21 categorieën in de EIM-rekentool. Uit deze tabel blijkt een totaal werkgelegenheidseffect van **36.032 fte** door de toegekende Europese subsidie.

Zoals in de tabel te zien is, worden voor enkele EIM-categorieën – ongeacht de projectomvang of andere specificaties – geen arbeidsplaatsen voorzien.

Tabel 2: Europese subsidie en gecreëerde arbeidsplaatsen per EIM-categorie

EIM	Arbeitsplaatsen	Europese subsidie
Ontwikkeling van technologie en innovatie in speerpuntsectoren	15.675	€ 1.232.398.576
Stimulering clustervorming in sectoren	6.346	€ 541.487.374
Scholing en arbeidsmarkt	10.798	€ 199.836.284
Bereikbaarheid en mobiliteit (geen infrastructuur)	0	€ 131.555.137
Bereikbaarheid van kenniscentra, hoogwaardige werklocaties en bovenregionale voorzieningen en toplocaties	0	€ 79.234.566
Verbetering milieukwaliteit	0	€ 63.455.551
Intensiveren van R&D-capaciteit in de regio	218	€ 44.097.189
Oprichten en uitbreiden kennisinstellingen	1.087	€ 43.691.592
Kwaliteitsverbetering werklocaties	0	€ 32.274.075
Uitbreiding en modernisering cultureel aanbod	0	€ 20.811.984
Kwaliteitsverbetering openbare ruimte	0	€ 11.279.058
Ontwikkelen en stimuleren ict-toepassingen in MKB	623	€ 10.941.610
Bedrijfsgerichte maatregelen rond het faciliteren van ondernemerschap in het MKB	638	€ 10.183.095
Duurzaam revitaliseren en herstructureren van bestaande bedrijfsterreinen	0	€ 8.532.200
Bedrijfsgerichte maatregelen rond het stimuleren van ondernemerschap in het MKB	638	€ 5.939.481
Herinrichting landelijk gebied	10	€ 2.186.690
Verbetering toeristisch-recreatieve infrastructuur en voorzieningenniveau	0	€ 1.500.000
Totaal	36.032	€ 2.439.404.461

3 Organisaties en samenwerkingen

3.1 Top-10 Zuid-Hollandse organisaties

Figuur 8 toont de organisaties uit Zuid-Holland met de meest verleend gekregen Europese subsidie. Tussen haakjes is aangegeven in hoeveel projecten de organisatie participeert.

Figuur 8: Top-10 Zuid-Hollandse organisaties naar Europese subsidie (en aantal projectdeelnames)

Opmerkingen bij figuur 8:

Ten opzichte van de vorige rapportage zien we enkele nieuwe namen terug in deze lijst:

- Battolyser B.V.
- TotalEnergies EP Nederland B.V.
- Shell Gas & Power Developments B.V.

In de vorige inventarisatie waren onder andere de Immigratie- en Naturalisatiedienst en de gemeente Rotterdam nieuwkomers in de lijst. Een organisatie die in de vorige rapportage tevens nog wel voorkwam, maar nu niet meer, is het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

TNO laat de grootste stijging in ontvangen Europese subsidies zien, met een toename van € 59,5 miljoen, gevolgd door de Technische Universiteit Delft met € 59,4 miljoen. Voor TNO is deze groei deels toe te schrijven aan de deelname aan het EDF-programma, waarin de organisatie 27 projecten uitvoert met een gezamenlijke subsidie van € 25 miljoen.

De grote ondernemingen Shell Gas & Power Development B.V., Battolyser B.V., TotalEnergies EP Nederland B.V. en Rotterdam Hydrogen Company B.V. nemen uitsluitend deel aan de programma's Innovation Fund, JTF en CEF.

3.2 Categorisering organisaties naar type begunstigden

Tabel 3 toont de verdeling van organisaties per type. In deze tabel is het aantal projectdeelnames en de bijbehorende Europese subsidie per type organisatie weergegeven. Het aantal deelnames ligt hoger dan het totaal aantal projecten. Dit komt doordat in sommige projecten meerdere Zuid-Hollandse organisaties deelnemen.

Tabel 3: Verdeling organisaties naar organisatietypen

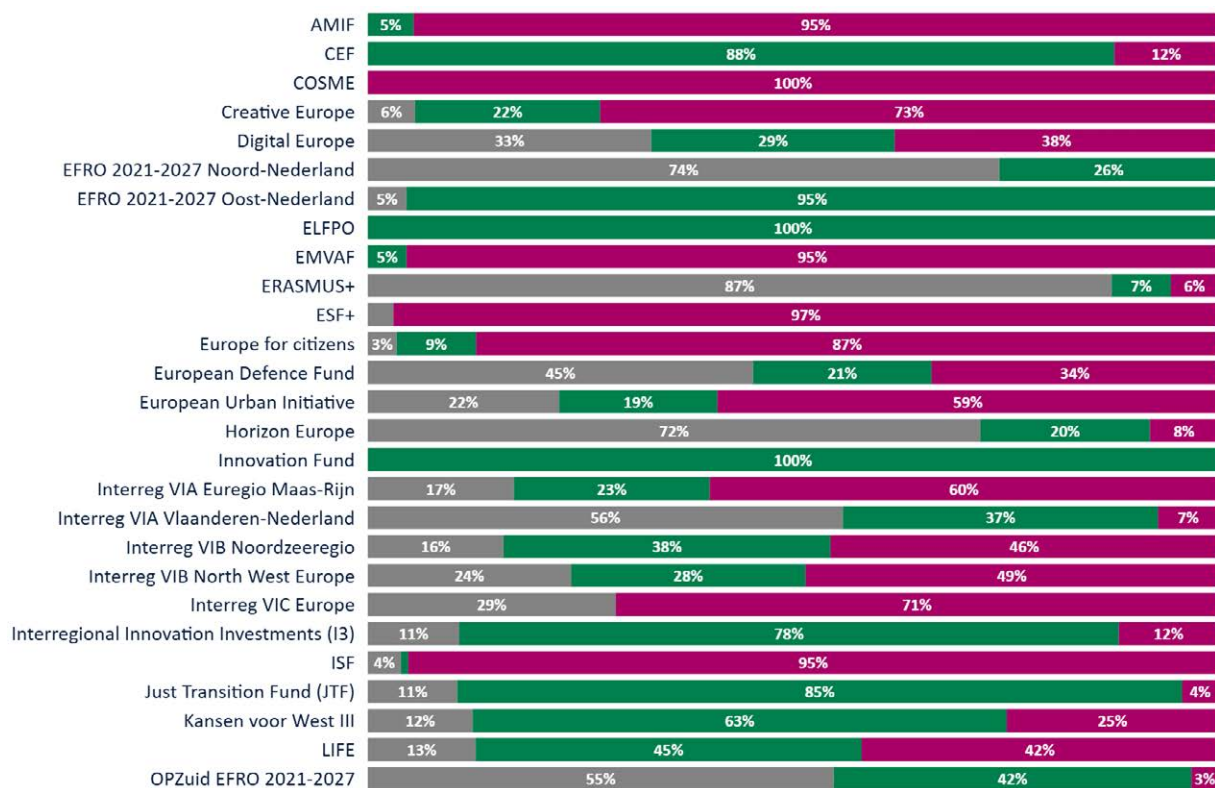
	Unieke organisaties	Projectdeelnames	Europese subsidie
Bedrijfsleven	624	1.024	€ 1.045.464.023
Culturele instelling	22	50	€ 3.860.182
Geprivatiseerde voorziening	5	17	€ 4.780.680
Groot bedrijf	82	136	€ 580.229.174
Landbouwbedrijf	5	5	€ 962.436
MKB	410	642	€ 331.828.355
Nutsbedrijf	4	4	€ 281.456
Overig privaat	96	170	€ 123.521.742
Onderzoek & opleiding	132	1.621	€ 957.762.520
HBO	12	85	€ 29.701.184
MBO	8	33	€ 12.851.631
Onderzoeksinstelling	30	405	€ 258.769.849
Overig onderwijs	26	41	€ 9.507.950
Primair onderwijs	15	33	€ 2.344.868
Universiteit	8	918	€ 632.789.655
Voortgezet onderwijs	33	106	€ 11.797.383
Overheid	176	607	€ 436.177.918
Gemeente	11	88	€ 67.991.456
Intermediaire organisatie	47	125	€ 27.732.725
NGO	54	136	€ 39.593.557
Openbare voorziening	8	9	€ 1.390.269
Overige publiek	32	52	€ 27.714.281
Provincie	1	4	€ 615.184
Rijksoverheid	22	192	€ 270.937.820
Waterschap	1	1	€ 199.625
Totaal	932	3.252	€ 2.439.404.461

Opmerkingen bij tabel 3:

- Het bedrijfsleven laat met € 382 miljoen de grootste toename in Europese subsidie zien. De sterkste groei in het aantal projectdeelnames is echter zichtbaar binnen het organisatietype 'onderzoek & opleiding'.
- Binnen het bedrijfsleven is de grootste stijging toe te schrijven aan het type 'groot bedrijf', met een toename van € 252 miljoen. Deze groei hangt samen met de toevoeging van nieuwe projecten binnen het Innovation Fund, dat in totaal goed is voor € 408 miljoen aan subsidies voor dit organisatietype.
- Het MKB kent een toename van € 131 miljoen aan Europese subsidie, waarbij Horizon Europe het belangrijkste programma blijft binnen deze categorie.
- Binnen 'onderzoek & opleiding' is de sterkste groei in projectdeelnames te zien bij de universiteiten (191 projecten), gevolgd door onderzoeksinstellingen (113 projecten). Ook het MBO laat een duidelijke stijging zien, met circa € 8 miljoen aan extra Europese subsidie.
- Binnen het organisatietype 'overheid' is de grootste toename zichtbaar bij de Rijksoverheid, met € 63 miljoen aan subsidie en 54 projecten.

In figuur 9 wordt de verdeling van de Europese subsidie per type organisatie (overheid, bedrijfsleven of onderzoek & opleiding) per Europees programma weergegeven.

● Onderzoek & opleiding ● Bedrijfsleven ● Overheid

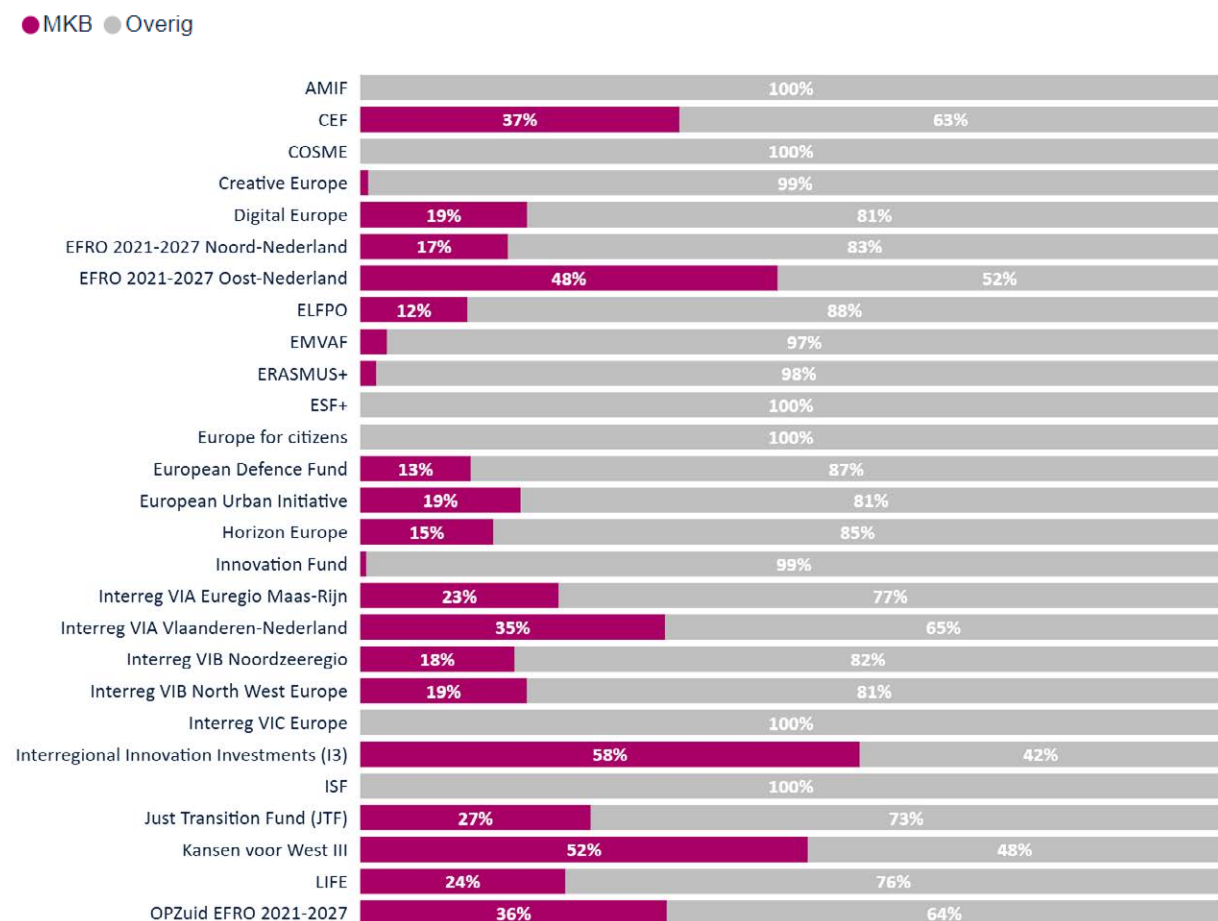
Figuur 9: Verdeling Europese subsidie per type organisatie per Europees programma

Opmerkingen bij figuur 9:

- Ten opzichte van de vorige rapportage is bij verschillende programma's een verschuiving zichtbaar. Zo is het aandeel van de overheid binnen het Creative Europe-programma gestegen van 46% naar 73% in de huidige inventarisatie. Ook voor EMVAF is een toename voor de overheid te zien van 65%-punt. Voor EFRO Noord-Nederland is het aandeel van onderzoeks- en opleidingsorganisaties gestegen met 50%-punt.
- Binnen het EDF is sprake van een spreiding over de drie organisatietypen, waarbij onderzoeks- en opleidingsorganisaties het grootste aandeel hebben.
- Hoewel het Horizon Europe-programma een groei heeft doorgemaakt, is de verdeling tussen de drie organisatietypen vrijwel onveranderd gebleven. Dit geldt eveneens voor het Digital Europe-programma.

3.2.1 MKB

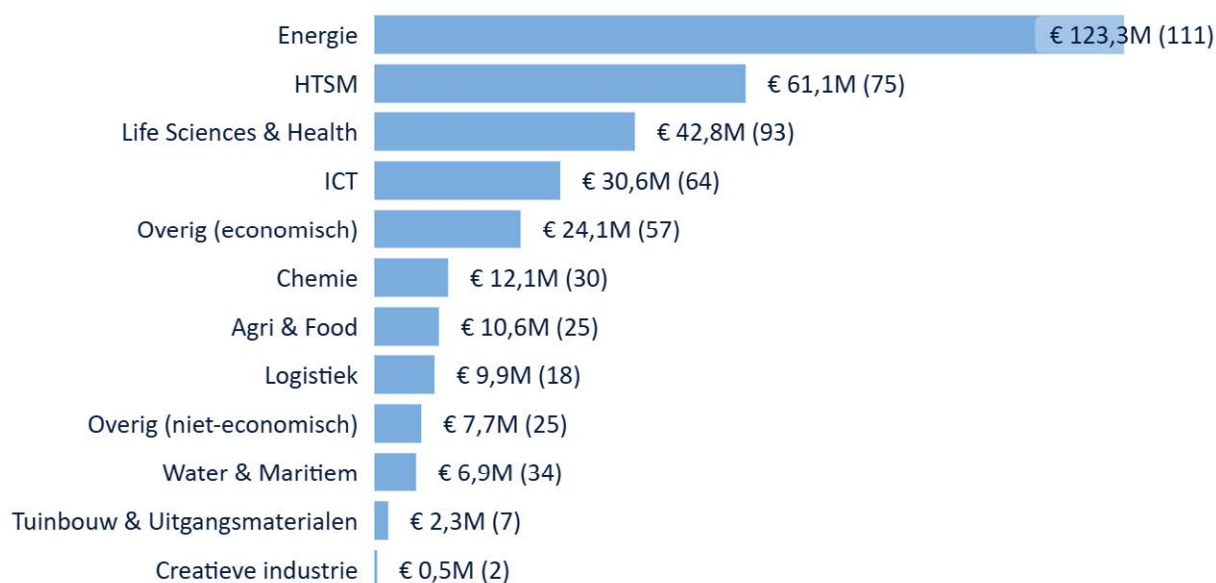
Het onderstaande figuur toont het aandeel van het MKB binnen de verschillende programma's. In figuur 10 is te zien welk deel van het totale subsidiebedrag dat in Zuid-Holland terecht komt, aan het MKB wordt toegekend.

Figuur 10: Aandeel MKB in Zuid-Hollandse ontvangsten per Europees programma

Opmerkingen bij figuur 10:

- Het Zuid-Hollandse MKB neemt deel aan 21 van de 27 programma's die binnen de provincie vertegenwoordigd zijn.
- Het aandeel van het MKB is binnen CEF met 29 procentpunt gestegen. Bij EFRO Noord-Nederland bedraagt het aandeel nu 17%, terwijl dit in de vorige inventarisatie nog 0% was. Ook binnen JTF is een stijging zichtbaar van 4 procentpunt.
- Binnen het recent toegevoegde EDF bedraagt het MKB-aandeel 13%. De grootste subsidieontvanger is Embedded Acoustics B.V., dat voor het project 'Lodestar' een bedrag van € 1,5 miljoen ontvangt.
- Voor Kansen voor West III, EFRO Oost-Nederland, EMVAF, Interreg Noordzeeregio en I3 is daarentegen een daling in MKB-deelname zichtbaar.

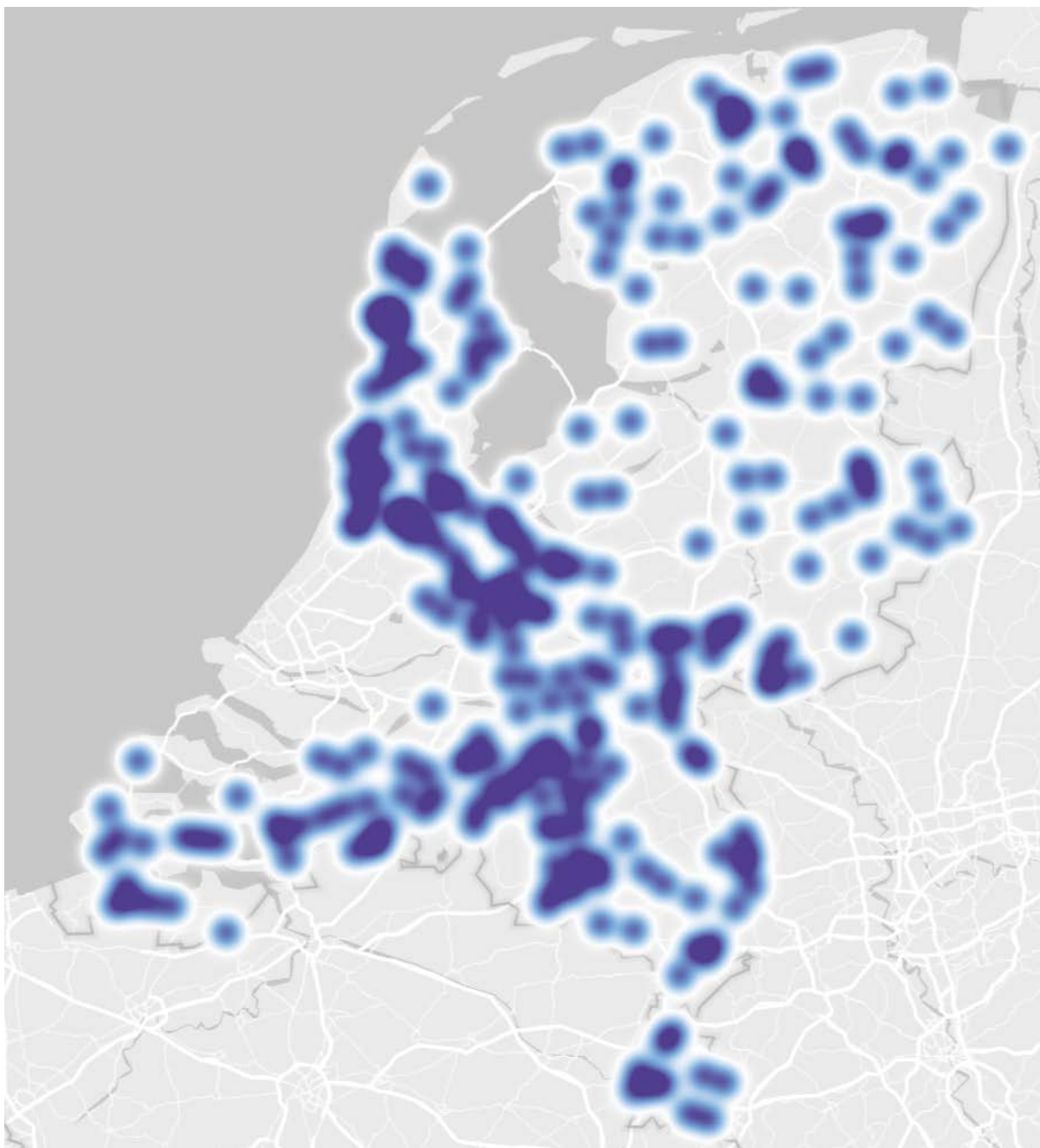

Figuur 11: Europese subsidie (met aantal projecten) Zuid-Hollands MKB per topsector

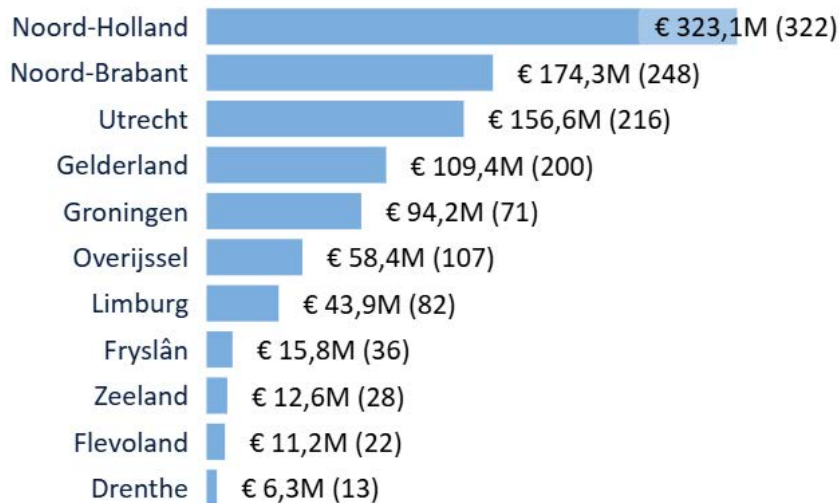
3.3 Samenwerkingspartners uit Zuid-Hollandse organisaties

Het ERAC-monitoringsysteem brengt in kaart met welke organisaties wordt samengewerkt in projecten met Europese subsidie, ook buiten het onderzoeksgebied. Dit brengt veel nieuwe mogelijkheden op het gebied van netwerkanalyse met zich mee. Zo kan in beeld worden gebracht met welke steden/regio's het meest wordt samengewerkt door Zuid-Hollandse organisaties. In de vorige rapportage was alleen aandacht voor Nederlandse partner organisaties, in deze rapportage is deze samenwerking voor heel Europa in kaart gebracht.

Kaart 2 laat een heatmap van de vestigingsplaatsen van de partnerorganisaties zien waar Zuid-Hollandse organisaties mee samenwerken in projecten met Europese subsidie. Figuur 12 geeft op provincieniveau de omvang van de bijbehorende Europese subsidie weer.

Kaart 2: Samenwerking in kaart gebracht

Figuur 12: Europese subsidie (met aantal projecten) per samenwerkingspartner per provincie

Opmerkingen bij kaart 2 en figuur 12:

- Ten opzichte van de vorige rapportage is het samenwerkingspatroon van de provincie Zuid-Holland met andere provincies nagenoeg onveranderd. Alleen Zeeland is één plek gestegen, met elf extra projecten en een toename van € 6,8 miljoen aan Europese subsidie.
- De sterkste groei in samenwerking is zichtbaar met Noord-Holland, goed voor € 52 miljoen en 90 projecten. Door de eveneens toegenomen samenwerking met Noord-Brabant (€ 56,2 miljoen) is het verschil tussen Noord-Holland en Noord-Brabant met € 5 miljoen kleiner geworden ten opzichte van de vorige inventarisatie.

3.4 Geografische spreiding internationale partners

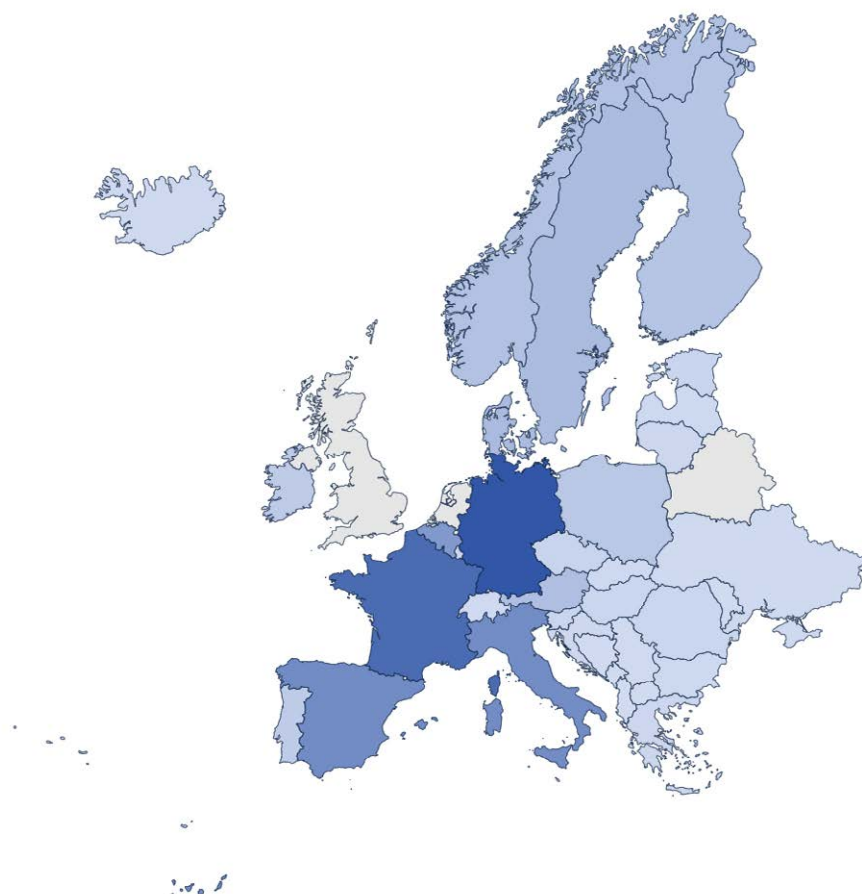
Naast de samenwerking met Nederlandse organisaties, is het ook waardevol om de samenwerking met organisaties in andere EU-landen in kaart te brengen. Dit betekent dat bij projecten waarbij minstens één Nederlandse organisatie betrokken is, nu ook de landen van de buitenlandse partners in beeld zijn. In deze paragraaf brengen we de overall samenwerking in beeld, maar ook analyses voor specifieke categorieën zijn mogelijk.

Op kaart 3 worden in kaartvorm de landen weergegeven waarmee Zuid-Hollandse organisaties samenwerken. Op de kaart is de mate van samenwerking met andere EU-landen weergegeven in het blauw. Hoe dieper het land blauwgekleurd is, hoe intensiever de samenwerking in termen van Europese subsidie. De grijs gekleurde landen geven aan dat er geen samenwerking is met dat specifieke land binnen Europese projecten. Nederland is in dit geval grijs weergegeven, omdat alleen samenwerkingen buiten Nederland zijn meegenomen (samenwerking binnen Nederland is op kaart 2 weergegeven). In figuur 13 is de top-15 van landen te zien waarmee Zuid-Hollandse organisaties samenwerken met de totaal toegekende Europese subsidie.

Opmerkingen bij kaart 3 en figuur 13:

- De top drie EU-landen waarmee de provincie Zuid-Holland het meest samenwerkt, is onveranderd gebleven ten opzichte van de vorige rapportage. Denemarken is vier posities gestegen en kent een toename van € 184 miljoen en 70 projecten.
- Het Horizon Europe-programma heeft het grootste aandeel in de internationale samenwerkingen. Van de 1.035 projecten met Duitsland vallen er 860 binnen Horizon Europe; voor Frankrijk betreft dit 627 projecten, en voor Spanje 689 projecten.
- Andere programma's waarin een sterke internationale samenwerking zichtbaar is, zijn onder meer EDF (33 gezamenlijke projecten met Duitsland en Frankrijk), Digital Europe (40 en 41 projecten met respectievelijk Duitsland en Frankrijk) en LIFE.

Kaart 3: Mate van samenwerking Zuid-Hollandse organisaties met Europese partners per land

Figuur 13: Top-15 Europese samenwerkingslanden naar Europese subsidie (met aantal projecten)

4 Niet-projectgebonden financieringen: Directe betalingen en leningen

Dit hoofdstuk geeft een verdiepende analyse op de gegevens van Zuid-Holland. Hierin worden de EIB-financiering (tabel 4) en de betalingen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (tabel 5) uitgelicht.

4.1 Europese financiering door EIB

Naast de Europese subsidie die uit de geïnventariseerde programma's bij Zuid-Hollandse organisaties terecht komt, stelt de EIB ook leningen beschikbaar. Deels als zogenaamde 'direct loans' (leningen direct aan leningnemers), deels indirect door middel van garantstellingen aan de national promotional banks. Directe leningen staan in de database op basis van locatie leningnemer. De bedragen via de national promotional banks worden toegerekend aan de provincies op basis van bruto regionaal product. Tabel 5 biedt een totaaloverzicht van de directe en indirecte EIB-leningen en projecten. De verschillende losse leningen worden separaat als bijlage verstuurd samen met het projectenoverzicht.

Lening	Bedrag	Projecten
Direct	€ 600.000.000	10
Indirect	€ 1.389.917.103	48
Totaal	€ 1.989.917.103	58

Tabel 4: Totaaloverzicht EIB-leningen vanaf 2021

4.2 Betalingen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor de periode 2023-2027 is in het najaar van 2023 van start gegaan. In deze periode werden de eerste openstellingen aangekondigd, en de toekenning van de eerste subsidies zijn bekendgemaakt. Elk jaar, rond mei, wordt een overzicht van de betalingen gepubliceerd. Deze rapportage omvat de betalingen die zijn gedaan vanuit het GLB vanaf 2021 tot en met 2024. Hierin zitten daarmee ook betalingen die gedaan zijn op basis van het eerdere GLB en de overgangsperiode naar het huidige GLB. Tabel 5 toont de betalingen vanuit het GLB tot en met 2024.

	2021	2022	2023	2024	Totaal
Directe betalingen	€ 39.777.280	€ 40.923.172	€ 37.909.584	€ 38.440.981	€ 157.051.018
Basisbetaling	€ 26.857.490	€ 27.514.473	€ 25.591.111	€ 24.402.317	€ 104.364.392
Jonge landbouwers	€ 754.889	€ 777.328	€ 693.630	€ 561.852	€ 2.787.698
Teruggave crisisreserve	€ 515.200	€ 814.594	€ 578.151		€ 1.907.944
Veehouderij	€ 52.052	€ 63.032	€ 58.477	€ 368	€ 173.193
Vergroeningsbetaling	€ 11.597.650	€ 11.753.746	€ 10.988.215	- € 9.393	€ 34.330.217
Ecoregeling				€ 9.739.094	€ 9.739.094
Herverdelende inkomststeun				€ 3.747.480	€ 3.747.480
Markt- en prijsbeleid	€ 35.755.942	€ 23.677.048	€ 52.276.835	€ 110.664.014	€ 222.373.839
Algemeen	€ 1.311.066		€ 1.599.249	€ 926.174	€ 3.836.488
Tuinbouw	€ 24.196.666	€ 23.555.548	€ 50.658.440	€ 109.700.866	€ 218.111.520
Veehouderij		€ 121.500	€ 19.147	€ 36.974	€ 177.620
Zuivel	€ 248.211				€ 248.211
Plattelandsbeleid	€ 9.880.051	€ 15.194.536	€ 12.570.949	€ 21.795.007	€ 59.440.542
Grondgebonden	€ 4.382.055	€ 2.056.710	€ 3.170.906	€ 5.122.220	€ 14.731.891
Niet-grondgebonden	€ 5.497.996	€ 13.137.826	€ 9.400.043	€ 16.672.786	€ 44.708.651
Totaal	€ 85.413.274	€ 79.794.756	€ 102.757.368	€ 170.900.002	€ 438.865.399

Tabel 5: Betalingen vanuit het GLB aan Zuid-Hollandse organisaties per jaar

Vanuit het GLB is in de periode 2021-2024 € **438 miljoen** aan betalingen verricht aan Zuid-Hollandse organisaties, voornamelijk landbouwers. Het betreft hier nettobetalingen, omdat ook rekening is gehouden met negatieve betalingen zoals heffingen en terugbetalingen. Omdat de verleende subsidie vanuit ELFPO (onderdeel van de niet-grondgebonden maatregelen) al in de overall database aanwezig is, dienen de bedragen uit deze categorie buiten beschouwing te worden gelaten bij in beeld brengen van de *additionele* betalingen t.o.v. de overall database. Daardoor kan gesteld worden dat naast de projectgebonden subsidies, Zuid-Holland in de programmaperiode tot en met 2024 ruim € **394 miljoen** aan landbouw gerelateerde betalingen heeft ontvangen.

Tabel 6: Betalingen GLB in Zuid-Holland per gemeente in de jaren 2021 t/m 2024

Gemeente	Organisaties	Betalingen	Europese subsidie
Alblasserdam	8	70	€ 335.410
Albrandswaard	15	139	€ 981.170
Alphen aan den Rijn	260	2.012	€ 9.330.597
Barendrecht	21	100	€ 73.975.559
Bodegraven-Reeuwijk	182	1.570	€ 10.760.952
Capelle aan den IJssel	4	11	€ 4.899
Delft	7	72	€ 1.584.796
Dordrecht	46	509	€ 2.264.675
Goeree-Overflakkee	369	3.652	€ 26.059.594
Gorinchem	17	156	€ 723.700
Gouda	8	36	€ 294.936
Hardinxveld-Giessendam	25	248	€ 1.719.967
Hendrik-Ido-Ambacht	2	5	€ 2.682
Hillegom	24	209	€ 2.398.198

Gemeente	Organisaties	Betalingen	Europese subsidie
Hoeksche Waard	387	3.670	€ 30.423.566
Kaag en Braassem	153	1.419	€ 7.107.609
Katwijk	10	62	€ 209.000
Krimpenerwaard	320	2.839	€ 19.380.804
Lansingerland	39	336	€ 1.618.581
Leiden	10	63	€ 14.651.535
Leiderdorp	9	65	€ 374.658
Leidschendam-Voorburg	50	457	€ 1.681.875
Lisse	30	209	€ 1.035.099
Maassluis	4	44	€ 267.416
Midden-Delfland	102	1.002	€ 7.088.831
Molenlanden	463	4.341	€ 21.670.158
Nieuwkoop	177	1.503	€ 7.600.375
Nissewaard	107	1.056	€ 7.327.192
Noordwijk	112	760	€ 2.205.304
Oegstgeest	3	29	€ 127.644
Papendrecht	3	23	€ 849.773
Pijnacker-Nootdorp	37	293	€ 1.186.114
Ridderkerk	18	96	€ 971.555
Rijswijk	1	3	€ 552
Rotterdam	27	176	€ 9.362.241
Schiedam	9	66	€ 353.215
's Gravenhage	16	73	€ 4.083.157
Sliedrecht	8	62	€ 311.260
Teylingen	75	523	€ 1.610.421
Vlaardingen	2	15	€ 24.366
Voorne aan Zee	125	1.051	€ 6.386.557
Voorschoten	13	83	3.761.457
Waddinxveen	25	219	€ 1.052.367
Wassenaar	23	185	€ 1.140.306
Westland	29	126	€ 143.319.522
Zoetermeer	16	128	€ 2.719.174
Zoeterwoude	58	530	€ 2.602.053
Zuidplas	89	751	€ 5.675.895
Zwijndrecht	14	110	€ 293.634
Totaal	3.552	31.157	€ 438.865.399

5 Benchmark

ERAC beschikt over een landelijke database van de verleende Europese subsidie in Nederland. Hierdoor is een benchmark tussen alle twaalf Nederlandse provincies mogelijk.

In dit hoofdstuk is op basis van de verzamelde data een benchmark weergegeven naar:

- Totale Europese subsidie
- Europese subsidie omgerekend per inwoner
- Jaarlijkse Europese subsidie in verhouding tot het Bruto Regionaal Product (BRP)

5.1 Benchmark Europese subsidie

Figuur 14 geeft de totaal verleende Europese subsidie per Nederlandse provincie weer.

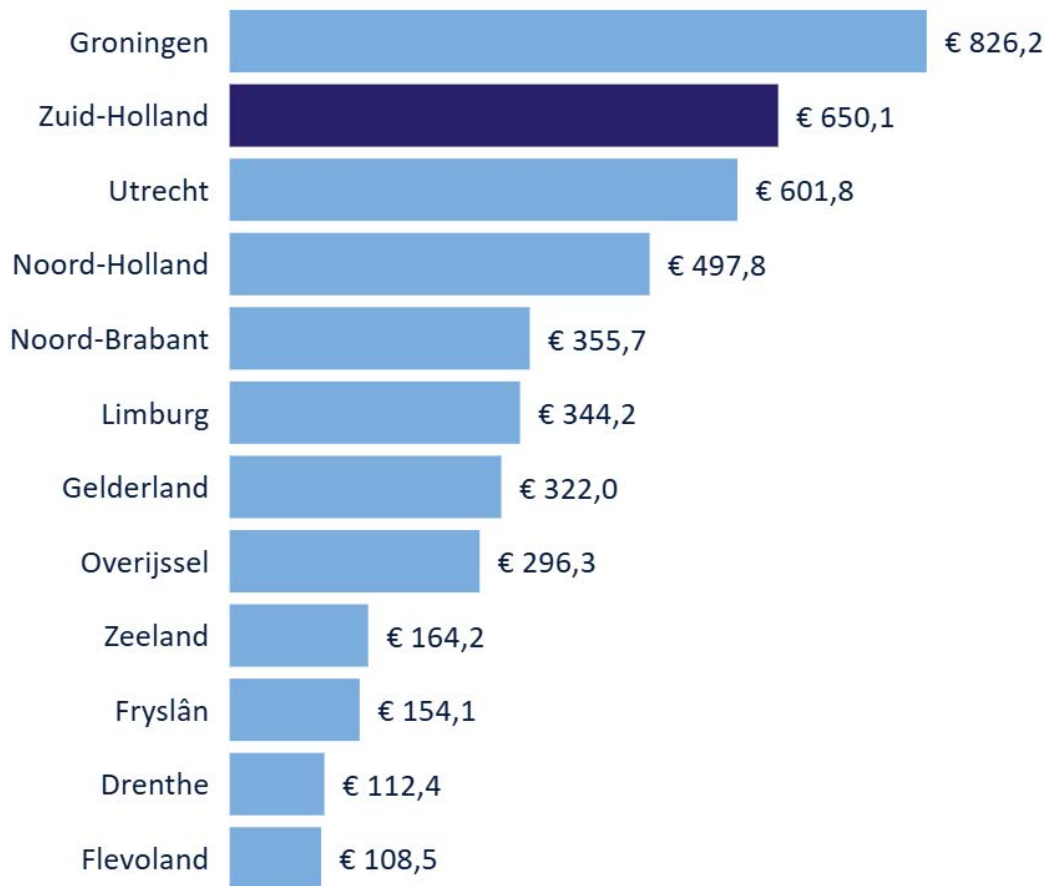

Figuur 14: Europese subsidie per provincie

Opmerking bij figuur 14:

- Onveranderd ten opzichte van vorige inventarisaties, voert Zuid-Holland de lijst aan met de meest toegekende subsidie. Het verschil tussen de Zuid-Holland en Noord-Holland is met € 370,9 miljoen Europese subsidie toegenomen.

5.2 Benchmark Europese subsidie per inwoner

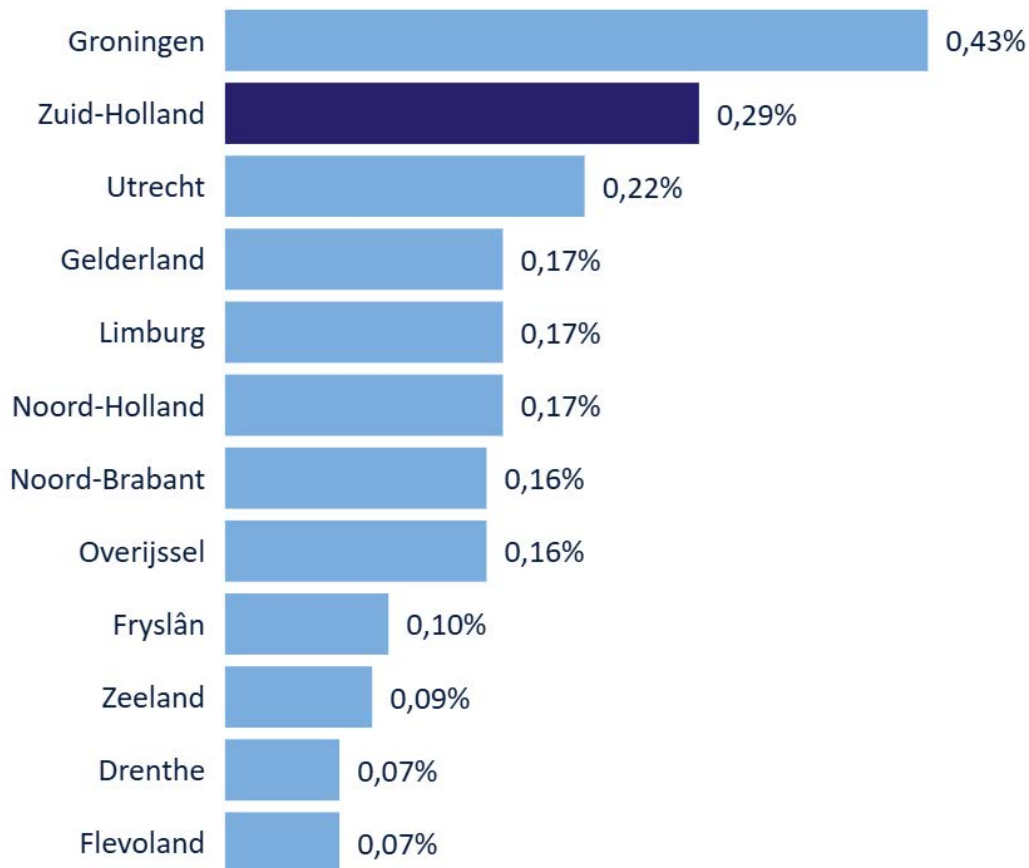
Figuur 15: Europese subsidie per inwoner

Opmerking bij figuur 15:

In de vorige rapportage stond de provincie Zuid-Holland op de derde plek in de lijst. In de huidige inventarisatie is te zien dat Zuid-Holland met één plek gestegen is. De positie van de provincie Groningen blijft daarentegen onveranderd. De toename van Europese subsidie per inwoner voor de provincie Zuid-Holland is € 190 euro.

5.3 Benchmark Europese subsidie ten opzichte van het Bruto Regionaal Product

Figuur 16: Europese subsidie (per jaar) in procenten t.o.v. het BRP

Opmerking bij figuur 16:

- De positie van Zuid-Holland is onveranderd gebleven ten opzichte van de vorige rapportage. De provincie Limburg is twee plekken gestegen en haalt daarmee de provincies Noord-Holland en Gelderland in.

Bijlagen

Bijlage 1	Opzet van de rapportage
Bijlage 2	Toelichting bestuurlijke thema's
Bijlage 3	Overzichtstabellen Europese programma's

Bijlage 1: Opzet van de rapportage en inventarisatie

In deze bijlage beschrijven we de opzet van de rapportage, inventarisatie en hoe de onderliggende gegevens tot stand zijn gekomen en/of moeten worden geïnterpreteerd. Aangezien de opzet van de rapportage in deze nieuwe programmaperiode op sommige aspecten is doorontwikkeld, beschrijven we deze aspecten expliciet.

Het monitoringstelsel bevat de verleende subsidies binnen de grootste en belangrijkste Europese programma's en fondsen. Slechts enkele kleine fondsen en programma's maken geen onderdeel uit van deze inventarisatie. De inventarisatie van verleende subsidie maakt gebruik van openbare databases, contacten met programmabureaus / National Contact Points.

De inventarisatie gaat uit van verleende subsidie binnen de Europese programma's op basis van de vestigingsplaats van de subsidie-ontvangende organisaties. De projectomvang is in werkelijkheid groter (multiplier), omdat voor de meeste programma's geldt dat slechts een deel van de projectkosten uit (Europese) subsidie wordt gefinancierd. Voor de berekening van de multiplier is op basis van ervaringscijfers per programma een gemiddeld subsidiepercentage bepaald. ERAC vertaalt deze percentages in een gemiddelde multiplier per programma. Berekend is dat de huidige gewogen multiplier voor Zuid-Holland (afgerond) **1,60** bedraagt.

In het monitoringstelsel leggen we van ieder project een 'database-startdatum' vast. Op basis hiervan is de ontwikkeling van subsidietoekenning in de tijd beschikbaar. Indien beschikbaar gebruiken we hiervoor de datum van de verleningsbeschikking. Als alternatief wordt de startdatum van het project gebruikt, of anderszins de datum van vastlegging in de database.

Het aantal ton CO₂-reductie wordt berekend aan de hand van een veel gebruikte omrekenmethodiek bij energieopwek- of isolatieprojecten. Hier geldt dat elke euro leidt tot een CO₂-reductie van 0,00023 ton. Deze berekening wordt toegepast op projecten die passen binnen bestuurlijk thema 'Energie', topsector 'Energie' of Sustainable Development Goal '7. Betaalbare en duurzame energie'.

1.1 Categorisering

Categorisering op projectniveau

Alle projecten worden gecategoriseerd op vier variabelen:

- Bestuurlijk thema
- Topsector
- Maatregel cf. EIM-rekentool
- Nevenonderwerpen

Bestuurlijk thema

De categorisering naar bestuurlijk thema zorgt ervoor dat de projecten gekoppeld kunnen worden aan thema's uit de verschillende coalitieakkoorden. Net als de vorige programmaperiode is gekozen om de verschillende provinciale coalitieakkoorden naast elkaar te leggen en hieruit een rode lijn te destilleren.

Dit heeft geleid tot de volgende bestuurlijke thema's:

- Arbeidsmarkt & Werkgelegenheid
- Circulaire economie
- Cultuur & Samenleving
- Energie
- Innovatie algemeen
- Landbouw & Visserij
- Mobiliteit & Infrastructuur
- Natuur, Milieu & Biodiversiteit
- Onderwijs
- Zorg & Welzijn

Topsectoren

Net als de vorige periode worden economische projecten gecategoriseerd naar topsector. Deze zijn gebaseerd op het nationaal topsectorenbeleid. De volgende topsectoren zijn onderdeel van de monitoring:

- Agri & Food
- Chemie
- Creatieve industrie
- Energie
- ICT
- High Tech Systemen en Materialen (HTSM)
- Life Sciences & Health
- Logistiek
- Tuinbouw & Uitgangsmaterialen
- Water & Maritiem

Overig (economisch)

Wanneer een project niet direct onder één van de topsectoren valt, maar wél duidelijke economische meerwaarde heeft, wordt het ingedeeld in de categorie Overig (economisch). Het gaat hierbij vaak om sectoroversijgende transitiethema's, zoals quantumtechnologie, circulaire economie en een gezonde & leefbare omgeving. Projecten binnen deze categorie worden periodiek herzien op basis van ontwikkelingen binnen de topsectoren en hun thematische agenda's.

Overig (niet-economisch)

Projecten die niet onder een topsector vallen én geen directe economische meerwaarde hebben, worden ingedeeld in de categorie Overig (niet-economisch). Dit betreft met name projecten gericht op onderwijs, kennisontwikkeling en fundamenteel onderzoek.

EIM

De EIM-rekentool is in opdracht van het toenmalige Ministerie van Economische Zaken ontwikkeld om van projecten verwachte vervolginvesteringen en werkgelegenheid in te schatten. Hiervoor zijn 21 categorieën projecten (maatregelen) gedefinieerd, met voor iedere categorie een eigen berekeningssystematiek van de vervolginvesteringen en werkgelegenheid.

Categorisering op organisatieniveau

Van de organisaties die participeren in de projecten wordt vastgelegd hoeveel subsidie zij binnen het project toegekend hebben gekregen. Daarnaast wordt de vestigingsplaats van deze organisaties vastgelegd. De vestigingsplaats is de basis voor de geografische verdeling van de Europese subsidie. Op deze manier kan een onderverdeling gemaakt worden naar subsidie per gemeente of provincie. Ten slotte wordt vastgelegd welk type organisatie de financiering ontvangt en of deze organisatie penvoerder is binnen een project.

1.2 Europese programma's

Het monitoringsysteem bevat de verleende subsidies binnen de grootste en belangrijkste Europese programma's en fondsen. Slechts enkele kleine fondsen en programma's maken geen onderdeel uit van deze inventarisatie. Zie de bijlage voor korte duiding van de opgenomen programma's.

De programma's worden gecategoriseerd naar regieorgaan. Hierin wordt onderscheid gemaakt naar programma's onder regionale regie, nationale regie en Europese regie. Programma's onder regionale regie zijn Interreg A, EFRO en GLB-NSP 2023-2027. Dit zijn programma's waar provincies zelf aan het roer staan en invloed uit kunnen oefenen. Programma's onder nationale regie zijn bijvoorbeeld AMIF en ESF+. Hier is de Rijksoverheid de meest bepalende actor. Programma's onder Europese regie worden voornamelijk vanuit Brussel aangestuurd. Horizon Europe is het grootste programma onder Europese regie. Waar programma's onder regionale en nationale regie ook een bepaald geografisch gebied kennen, denk aan Kansen voor West III of ESF+, zijn programma's onder Europese regie in heel Europa toepasbaar. Dit houdt in dat organisaties uit heel Europa kunnen deelnemen aan deze programma's en concurreren om het budget.

Onderstaand zijn de in het monitoringsysteem aanwezige programma's benoemd, gecategoriseerd naar regieorgaan.

Programma's – regionale regie

- EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling)
  - Kansen voor West III
  - EFRO 2021-2027 Noord-Nederland
  - EFRO 2021-2027 Oost-Nederland
  - OPZuid EFRO 2021-2027
- ELFPO (Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling), onderdeel GLB 23-27
- Interreg – grensoverschrijdende samenwerking:
  - Interreg VIA Duitsland-Nederland
  - Interreg VIA Euregio Maas-Rijn
  - Interreg VIA Vlaanderen-Nederland
  - Interreg VIB Noordzeeregio
  - Interreg VIB North West Europe
- Just Transition Fund (JTF)

Programma's – nationale regie

- AMIF (Asiel- en Migratiefonds)
- EMVAF (Europees Maritiem, Visserij en Aquacultuur Fonds)
- ESF+ (Europees Sociaal Fonds+):
  - Kwetsbare werkenden en werkzoekenden
  - Sociale innovatie
  - Voedselhulp
- ISF (Fonds voor de Interne Veiligheid)

Programma's – Europese regie

- CEF (Connecting Europe Facility)
  - Digitaal
  - Energie
  - Transport
  - COSME
  - Creative Europe
  - Digital Europe
  - EEE-F
  - ELENA
  - Erasmus+
  - Europe for Citizens (CERV)
  - European Urban Initiative
  - European Defence Fund (EDF)
  - Eurostars
  - Horizon Europe:
    - Clusters
    - EIC (European Innovation Council)
    - EIE (European Innovation Ecosystems)
    - EIT (European Institute of Innovation and Technology)
    - ERC (European Research Council)
    - JRC (Joint Research Centre)
    - Marie Curie
    - Reforming/enhancing EU R&I System
    - Research infrastructures
    - Widening participation/spreading excellence.
- Innovation Fund
- Interreg VIC Europe
- Interregional Innovation Investments (I3)
- LIFE
- URBACT V

1.3 Samenwerking

Nieuw in deze versie van het monitoringsysteem is de mogelijkheid om in kaart brengen wie met wie samenwerkt in Europese projecten. Door deze samenwerking in beeld te brengen, ook over de grenzen van het onderzoeksgebied, is het mogelijk op verschillende niveaus netwerkanalyses te maken. Zo brengen we niet alleen in beeld wat er gebeurt, maar vooral welke dynamiek en welke onderlinge verbinding/samenwerking hieraan ten grondslag ligt. De netwerkanalyse geeft antwoord op vragen als: “Met welke regio’s werken onze organisaties het meest samen?” Maar ook meer ingezoomd: “Welke samenwerkingsverbanden zijn er tussen ons MKB en andere organisaties in projecten die bijdragen aan een specifieke topsector?” Of: “Hoe sterk is de regionale samenwerking tussen onze kennisinstellingen en ons bedrijfsleven?” In het rapport wordt op algemeen niveau (het niveau van het onderzoeksgebied) naar de samenwerkingen gekeken. Eventuele aanvullende analyses zijn aan te vragen.

1.4 Benchmark

Om de data te vergelijken met andere Nederlandse provincies is in deze rapportage net zoals bij de vorige periode een benchmark opgenomen. Het betreft hier een landsdekkende benchmark op basis van het aantal inwoners en het BRP (over de gehele periode en per jaar). Ook is van andere provincies de verdeling van de Europese subsidie tussen programma's onder regionale, nationale en Europese regie weergegeven.

1.5 Dataverzameling

Een nieuwe programmaperiode betekent ook nieuwe databronnen. De werkwijze is gelijk gebleven ten opzichte van de vorige periode. Ook nu is zowel gebruik gemaakt van openbare databases als van contacten met programmabureau's. De beschikbaarheid van data verschilt per programma. Horizon Europe stelt bijvoorbeeld een zeer uitgebreide dataset beschikbaar via Cordis. In deze dataset is per deelnemende organisatie omschreven hoeveel subsidie zij ontvangen en waar ze gevestigd zijn. Bij enkele programma's zijn alleen de totaalgegevens per project bekend. Dit houdt dus ook in dat alleen het totaal subsidiebedrag bekend is. Bij dergelijke programma's wordt het bedrag per organisatie berekend door dit totaalbedrag te delen door het aantal deelnemende organisaties. Op deze manier kan toch een goede inschatting gemaakt worden van de verleende financiering. Voor het EFRO-programma gebruiken we gegevens die verstrekt zijn door de Managementautoriteit. Ten slotte worden voor ELFPO de gegevens verstrekt door de provincies zelf.

De aanpak van ERAC gaat uit van pragmatisme in het komen tot voldoende betrouwbare en bruikbare gegevens, zonder 'wetenschappelijk volledig' te willen zijn. Met de gepleegde inzet willen we tot een 95% dekkend beeld komen. Dit met de wetenschap dat de inspanningen om de laatste 5% te vergaren onevenredig groot zijn ten opzichte van de meerwaarde ervan in de analyses.

1.6 Multiplier

De inventarisatie gaat uit van verleende subsidie binnen de Europese programma's. De projectomvang is in werkelijkheid groter, omdat voor de meeste programma's geldt dat slechts een deel van de projectkosten uit (Europese) subsidie wordt gefinancierd.

Voor de berekening van de multiplier is op basis van ervaringscijfers per programma een gemiddeld subsidiepercentage bepaald. ERAC vertaalt deze percentages in een gemiddelde multiplier per programma. Berekend is dat de huidige gewogen multiplier voor Zuid-Holland (afgerond) **1,60** bedraagt. De investeringsimpuls aan totale projectkosten in Zuid-Holland bedraagt op basis van deze multiplier **€ 3.891.613.123**.

1.7 Toerekening financiering

Subsidie wordt aan een locatie toegerekend op basis van adresgegevens zoals aanwezig in de programmadatabases. Dit houdt in dat bijvoorbeeld alle financiering die TNO ontvangt binnen Horizon Europe wordt toegeschreven aan Den Haag. Dit komt doordat TNO bij aanvragen Den Haag als locatie opgeeft (vanwege de locatie van het hoofdkantoor) en daarmee ook als zodanig terugkomt in de projectendatabase. Het is voor ERAC onmogelijk te achterhalen in welke TNO-vestiging de werkzaamheden daadwerkelijk uitgevoerd worden en daarom wordt de locatie in de database aangehouden als projectplaats in de monitoring.

Hiernaast wordt binnen Interreg soms met voucherregelingen gewerkt. Dit houdt in dat Europees geld eerst terecht komt bij een intermediaire organisatie die dit geld vervolgens weer verdeelt over andere organisaties. Deze organisaties zijn niet bij ons bekend, dit komt doordat in de openbare database alleen de primaire ontvanger van de middelen wordt benoemd. Bij voucherregelingen is dit de intermediaire organisatie. Dit houdt in dat in de monitoring ook slechts melding gemaakt wordt van deze intermediair en het totale bedrag aan financiering aan deze organisatie wordt toegeschreven.

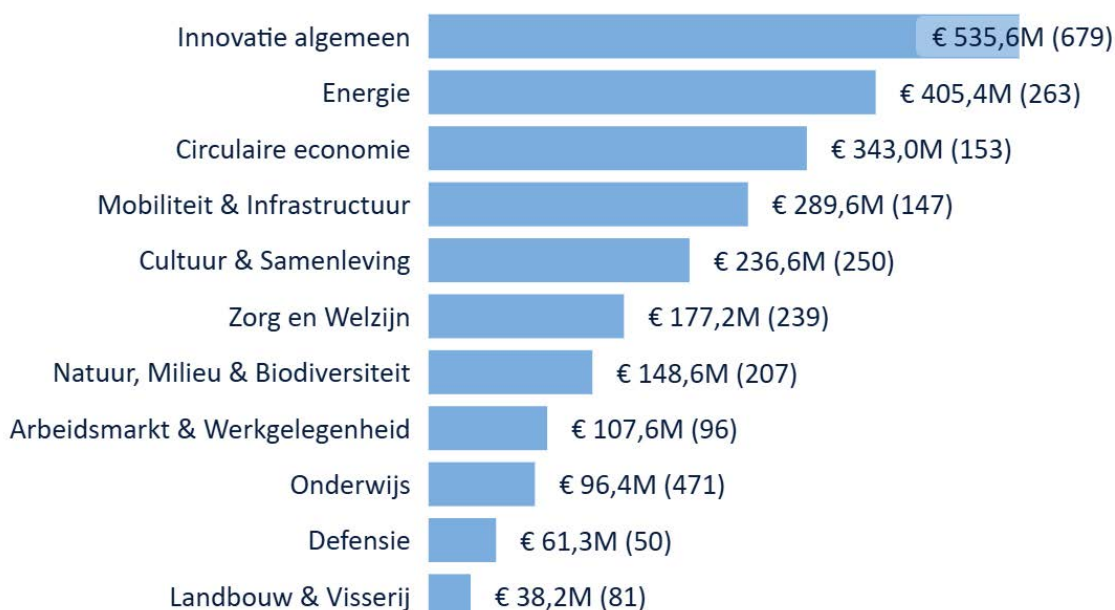

1.8 Doorontwikkeling monitoringsysteem

Er vindt continu inhoudelijke toetsing van het monitoringsysteem plaats. Deze toetsing is onder andere mogelijk door contacten die ERAC heeft met de provincies of met subsidieverstrekkers. Regelmatig wordt met deze informatie de database aangescherpt. Het is hierdoor mogelijk dat een subsidiebedrag wordt gerespectueerd, of dat een eerder gekozen categorisering wijzigt, bijvoorbeeld van topsector Chemie naar HTSM. Dit alles met als doel om op het moment van rapportage het monitoringsysteem zo goed mogelijk inzicht te laten geven in de verleende Europese subsidie in het onderzoeksgebied.

Bijlage 2: Toelichting bestuurlijke thema's

In deze bijlage wordt een toelichting gegeven op de bestuurlijke thema's en de overwegingen die ten grondslag liggen aan de selectie van deze thema's per project. Bij de categorisering wordt primair de projectomschrijving en de hoofddoelstelling van het project gebruikt om te bepalen welk thema centraal staat. Op basis hiervan wordt het thema gekoppeld aan de meest relevante topsector. In het onderstaande overzicht wordt per thema de belangrijkste koppeling met de topsectoren tevens toegelicht.

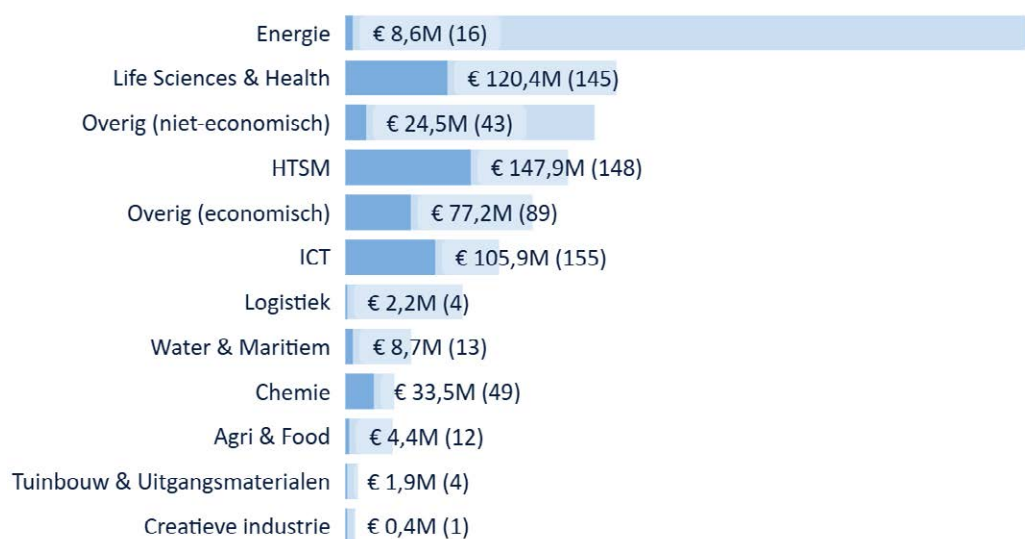

Figuur 1: Europese subsidie (met aantal projecten) per bestuurlijk thema

Innovatie algemeen

Het bestuurlijk thema Innovatie Algemeen is breed en veelzijdig, met ruimte voor uiteenlopende invullingen. Binnen dit thema staat innovatie als doel centraal. Dit thema wordt toegepast wanneer een project zich richt op innovatie, maar geen directe of dominante aansluiting heeft bij andere bestuurlijke thema's binnen het ERAC-monitorsysteem. Hierdoor is aansluiting mogelijk met vrijwel alle topsectoren. Een sterke koppeling bestaat met de topsector Life Sciences & Health (LSH), waar projecten zich richten op innovaties in medische apparatuur en farmaceutische ontwikkelingen. Ook met de topsectoren ICT en HTSM (High Tech Systemen en Materialen) bestaan duidelijke raakvlakken. Binnen ICT ligt de nadruk op toepassingen zoals artificial intelligence (AI), cybersecurity en quantumtechnologie. Voor HTSM gaat het om slimme productiesystemen die in meerdere thema's toepasbaar zijn, evenals de ontwikkeling van nieuwe materialen.

Daarnaast is er een koppeling met de categorie Overig (economisch). Dit betreft innovaties die niet direct onder een specifieke topsector vallen, maar toch economisch van belang zijn. Figuur 1 geeft een overzicht van het aantal projecten en de omvang van Europese subsidies binnen de topsectoren, specifiek voor het bestuurlijk thema Innovatie Algemeen.

Figuur 2: Europese subsidie en projecten per topsector uitgelicht voor het bestuurlijk thema Innovatie Algemeen

Circulaire economie

Circulaire economie speelt een belangrijke rol in diverse sectoren en thema's en richt zich onder andere op het maximaliseren van het gebruik van grondstoffen, producten en materialen, terwijl afval wordt geminimaliseerd en waarde behouden blijft. Vanwege de brede reikwijdte van dit thema variëren de aard en focus van de projecten sterk, wat terug te zien is in de koppelingen met verschillende topsectoren.

De sterkste verbinding ligt bij de topsector Energie, waar de nadruk ligt op het hergebruik van grondstoffen in de energieproductie, energiebesparing door circulaire processen, en het gebruik van waterstof en circulaire materialen. Daarnaast zijn er ook duidelijke raakvlakken met de topsectoren HTSM en Chemie, waarin circulaire principes worden toegepast in materiaalinnovaties en industriële processen.

Energie

Het bestuurlijk thema omvat verschillende typen projecten die gericht zijn op het versnellen van de energietransitie, het verbeteren van energie-efficiëntie en het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. Voorbeelden zijn hernieuwbare energiebronnen, energieopslag, energiebesparing, slimme energienetwerken en onderzoek en innovatie op het gebied van energie. Dit thema toont vaak koppelingen met meerdere topsectoren. De topsector Energie is het meestomvattend en vormt daarom de grootste topsector voor dit bestuurlijk thema. Daarnaast komen ook de topsectoren ICT, HTSM, Logistiek, Chemie en Water & Maritiem voor.

Arbeidsmarkt & Werkgelegenheid

Projecten binnen dit thema richten zich op het versterken en vergroten van de arbeidsmarkt en werkgelegenheid. Dit omvat bijvoorbeeld initiatieven die mensen begeleiden naar de arbeidsmarkt, projecten gericht op het creëren van nieuwe banen, en inspanningen om werkgelegenheid in sectoren te stimuleren.

Het uiteindelijke doel van deze projecten is het bevorderen van de economie. Bij de koppeling met topsectoren is te zien dat projecten afhankelijk van hun aard vaak verbonden zijn met de specifieke topsectoren. Projecten die niet direct aan een specifieke topsector gekoppeld kunnen worden, worden daarom ingedeeld in de categorie 'Overig (economisch)'. Voor dit bestuurlijk thema vormt deze categorie de grootste groep binnen de huidige inventarisatie. Daarnaast zijn er ook koppelingen te maken met topsectoren zoals Energie, ICT en Life Sciences & Health.

Cultuur & Samenleving

Projecten binnen dit bestuurlijk thema richten zich vooral op maatschappelijke en sociale doelen. Ze dragen bijvoorbeeld bij aan het behoud of de bevordering van cultuur, erfgoed en het welzijn van burgers. Omdat deze projecten vaak geen direct economisch effect hebben in hun doelstelling, worden ze voornamelijk gekoppeld aan de topsector 'Overig (niet-economisch)'. Daarnaast komt de topsector ICT ook voor binnen dit thema, met projecten die bijvoorbeeld gericht zijn op maatschappelijke doelen zoals het versterken van de cyberveiligheid in de samenleving.

Zorg & Welzijn

Binnen het bestuurlijk thema Zorg & Welzijn ligt de nadruk op patiëntenzorg en het welzijn van burgers. Projecten binnen dit thema richten zich vaak op specifieke zorgsectoren, waarbij patiënten de directe begunstigden zijn of onderdeel zijn van het project. Dit omvat onder andere initiatieven die gericht zijn op het verbeteren van de kwaliteit, veiligheid en efficiëntie van de zorg, evenals onderzoek dat bijdraagt aan betere patiëntenzorg. De topsector 'Life Sciences & Health' sluit hier met name bij aan.

Onderwijs

Het bestuurlijk thema Onderwijs omvat projecten waarin het opleiden van leerlingen, studenten of werknemers centraal staat. Omdat deze projecten doorgaans geen directe economische impact hebben, worden de meeste gekoppeld aan de categorie 'Overig (niet-economisch)'.

Landbouw & Visserij

Projecten die gericht zijn op de ontwikkeling, bevordering, verbetering en het efficiënter maken van landbouw en/of visserij vallen onder dit bestuurlijk thema. De aard van deze projecten is divers en kan variëren van landbouw gerelateerde initiatieven, zoals verbeteringen aan de bodemkwaliteit of het ontwerpen van nieuwe irrigatiesystemen, tot projecten gericht op een betere leefomgeving voor vee of het verminderen van stikstofuitstoot. De meeste projecten binnen dit thema kunnen worden gekoppeld aan de topsector 'Agri & Food', die al deze onderwerpen omvat. Daarnaast is er ook een mogelijke link met de topsector 'Water & Maritiem' voor projecten die zich specifiek richten op visserij.

Natuur, milieu & biodiversiteit

Het bestuurlijk thema Natuur, Milieu & Biodiversiteit omvat projecten die gericht zijn op de bescherming, verbetering en het behoud van de natuur, het milieu en biodiversiteit. Dit thema bestrijkt zowel het leven op het land als in de zee. De projecten binnen dit thema zijn wederom verschillend, zo kan een project gericht zijn op het vergroenen van stedelijke gebieden om de biodiversiteit te versterken, terwijl een ander project zich focust op het verbeteren van de milieukwaliteit. Ook initiatieven die bijdragen aan de bescherming van Natura 2000-gebieden vallen binnen dit thema.

De belangrijkste topsectoren die aan dit bestuurlijk thema gekoppeld zijn, zijn Water & Maritiem en Agri & Food.

Mobiliteit & Infrastructuur

De projecten binnen dit bestuurlijk thema richten zich op de ontwikkeling van (slimme) infrastructuur, het verbeteren en innoveren van vervoersmiddelen en logistieke processen, de digitalisering van mobiliteitssystemen, verkeersveiligheid, en het gebruik van waterstof als brandstof. Daarnaast omvatten ze specifiek projecten gerelateerd aan de TEN-T-corridors. Hierdoor zijn deze projecten voornamelijk te koppelen aan de topsectoren 'Logistiek' en 'Energie'.

Bijlage 3: Overzichtstabellen

Europese programma's

Overzichtstabel Europees programma – regionale regie

Programma	Toelichting
Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling	Om de economische verschillen tussen Europese regio's te verkleinen heeft de Europese Unie het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling opgericht. Kansen voor West III is één van de vier landsdelige EFRO-programma's.
ELFPO (Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling)	Europees fonds om het platteland van Europa te versterken. De Nederlandse uitvoering hiervan is het subsidieprogramma POP (Plattelandsontwikkelingsprogramma). Dit programma richt zich onder andere op: 1. Agrarisch ondernemerschap: versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht; 2. Duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen (verbetering waterkwaliteit); 3. Goede conditie van het platteland (biodiversiteit, natuur en landschap).
Interreg VIA Duitsland-Nederland	Subsidieprogramma om de Europese samenwerking tussen grensregio's te stimuleren en te bevorderen. Interreg VIA Deutschland-Nederland richt zich op grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederland en de Duitse deelstaten Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen. Het programma definieert de volgende prioriteiten: 1. Een innovatiever programmagebied; 2. Een groener programmagebied; 3. Samenwerken aan een verbonden grensgebied; 4. Een Europa dicht bij de burger in het grensgebied. De prioriteiten hebben als doel om het programmagebied zo goed mogelijk te laten ontwikkelen.
Interreg VIA Euregio Maas-Rijn VA Euregio Maas-Rijn (EFRO)	Subsidieprogramma om de Europese grensoverschrijdende projecten in het Maas-Rijngebied te ondersteunen. Het programmagebied van het Interreg VIA EMR (Euregio Maas-Rijn) programma omvat Limburg, Zuidoost Noord-Brabant en delen van België en Duitsland. Projecten op de volgende gebieden worden binnen dit programma gefinancierd: • Een slimmer Maas-Rijngebied; • Een groener, koolstofarm Maas-Rijngebied; • Een socialer Maas-Rijngebied; • Beter samenwerkingsbestuur in het Maas-Rijngebied.
Interreg VIA Vlaanderen-Nederland	Subsidieprogramma om grensoverschrijdende samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse partijen te bevorderen. Het programmagebied omvat in Nederland de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland. In Vlaanderen gaat het om de provincies Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant (enkel het arrondissement Leuven) en West-Vlaanderen (met uitzondering van de arrondissementen Veurne en Ieper). Interreg VIA Vlaanderen-Nederland kent vier onderdelen, met daarin diverse prioriteiten. De vier onderdelen zijn: 1. Een slimmer Europa; 2. Een groener Europa; 3. Een socialer Europa; 4. Een Europa zonder grenzen.
Interreg VIB Noordzeeregio	Subsidieprogramma om de transnationale samenwerking tussen partners (publiek en privaat) uit verschillende landen te stimuleren en te bevorderen. Naast Nederlandse regio's, maken regio's van de lidstaten België, Duitsland, Noorwegen, Zweden, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk deel uit van het programmagebied. In het programma staan vier thematische prioriteiten centraal: 1. Robuuste en intelligente economieën in de Noordzeeregio; 2. Een groene transitie in de Noordzeeregio; 3. Een klimaatbestendige Noordzeeregio; 4. Betere governance.

Programma	Toelichting
Interreg VIB North West Europe	Subsidieprogramma om de transnationale samenwerking tussen partners (publiek en privaat) uit verschillende landen te stimuleren en te bevorderen. Het Noordwest-Europa-programma is van toepassing in de gemarkeerde regio's van Nederland en in regio's van de lidstaten België, Duitsland, Frankrijk, Ierland, Luxemburg en Verenigd Koninkrijk, alsmede Zwitserland. Deze samenwerking richt zich op vijf prioriteiten: 1. Een slimmer en klimaatbestendiger NWE-gebied; 2. Slimme en gelijkwaardige energietransitie; 3. Transitie naar een circulaire economie; 4. Bevorderen van innovatie in het NWE programmeergebied; 5. Transitie naar een sociaal-inclusieve, duurzame en bestendige maatschappij.
Just Transition Fund (JTF)	Het Just Transition Fund (JTF) is een EU-financieringsinstrument voor regio's die afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen en industrieën met een hoge uitstoot. Het programma wordt ingezet om de sociaaleconomische gevolgen van de klimaattransitie op te vangen, waarbij een aspect van het programma zich ook richt op de arbeidsmarkt. Het doel is om hen te helpen zich voor te bereiden op de transitie die nodig is om in 2030 minimaal 55 % emissiereductie en klimaatneutraliteit in 2050 te realiseren.

Overzichtstabel Europees programma – nationale regio

Programma	Toelichting
AMIF	Het Asiel, Migratie en Integratiefonds is een onderdeel van de subsidieregeling voor de Europese migratie- en veiligheidsfondsen (EMFV) 2021-2027. Het AMIF biedt subsidie voor de volgende vier doelstellingen: 1. Asiel en opvang; 2. Legale migratie; 3. Integratie; 4. Terugkeer.
EMVAF	Het Europees Maritiem, Visserij en Aquacultuur Fonds (EMVAF) geeft subsidie om innovatie te ondersteunen om de volgende hoofddoelen te ondersteunen: • Het verder verduurzamen en flexibiliseren van de visserijvloot door innovatie; • Het behouden van de aquacultuurproductie; • Een bijdrage leveren aan natuuronderzoek- en behoud; • Ervoor zorgen dat Nederland haar verplichtingen uit het gemeenschappelijk Visserijbeleid op het gebied van datacollectie en controle- en handhaving nakomt.
ESF+	Het Europees Sociaal Fonds+ (ESF+) is het belangrijkste Europese middel om werkgelegenheid te ondersteunen, mensen aan werk te helpen en te zorgen voor eerlijke arbeidskansen voor alle EU-burgers. Er zijn drie focuspunten: 1. Kwetsbare en werkzoekenden; 2. Voedselhulp; 3. Sociale Innovatie.
ISF (Fonds voor de Interne Veiligheid)	Het fonds voor de Interne Veiligheid (ISF) is onderdeel van de subsidieregeling voor de Europese migratie- en veiligheidsfondsen (EMFV) 2021 – 2027. De subsidieregeling ISF bevat uit drie doelstellingen: 1. Verbeteren en vergemakkelijken van uitwisseling van informatie; 2. Verbeteren en intensiveren van grensoverschrijdende coördinatie en samenwerking; 3. Ondersteunen van versterking van capaciteiten van lidstaten voor het voorkomen en bestrijden van criminaliteit, terrorisme en radicalisering en beheersen van veiligheid gerelateerde incidenten, risico's en crises.

Overzichtstabel Europees programma – Europese regio

Programma	Toelichting
CEF (Connecting Europe Facility)	De Connecting Europe Facility (CEF) ondersteunt een efficiënte, geïntegreerde, duurzame en multimodale infrastructuur in de EU. CEF heeft de volgende pijlers: 1. CEF-Energie; 2. CEF-Digitaal; 3. CEF-Transport. CEF 2021-2027 onderstreept de synergiën tussen de vervoers-, energie- en digitale sector en stimuleert sector overstijgend werk op gebieden als geautomatiseerde mobiliteit en alternatieve brandstoffen.
COSME	COSME staat voor 'Competitiveness of enterprises and SMEs' en heeft als doel om het concurrentievermogen van het MKB in Europa te verbeteren. Het programma ondersteunt het MKB op de volgende gebieden: 1. Toegang tot financiering; 2. Toegang tot internationale markten; 3. Een gunstig ondernemersklimaat.
COST	Coördineren en afstemmen van nationaal gefinancierd onderzoek dat fundamenteel en/of precompetitief van aard is, gericht op vreedzame doeleinden: vraagstukken die voor verschillende landen een gelijke strekking hebben en een basis vormen voor harmonisatie en regelgeving.
Creative Europe	Het Creative Europe programma heeft tot doel de Europese creatieve en culturele sector te stimuleren en daarmee bij te dragen aan zowel de economie, werkgelegenheid, innovatie en sociale cohesie in Europa als ook de verdere ontwikkeling van de Europese cultuur. Het programma bestaat uit drie onderdelen, te weten: 1. Cultuur; 2. Media; 3. Sector overschrijdend innovaties en acties. Deze drie onderdelen hebben samen twee hoofddoelstellingen: 1. De bescherming, ontwikkeling en bevordering van de Europese culturele en taalkundige verscheidenheid en het culturele en taalkundige erfgoed; 2. Het economische potentieel en concurrentievermogen van de culturele en creatieve sectoren te vergroten, met name de audiovisuele sector.
Digital Europe	Digital Europe is het Europese programma gericht op digitalisering van de Europese Unie. Het programma zet zowel in op het ontwikkelen van technologie als het toepassen van die technologieën in de samenleving. Digital Europe richt zich op de volgende prioriteiten: 1. Supercomputing; 2. Artificial Intelligence; 3. Cybersecurity; 4. Advanced Digital Skills; 5. Breed gebruik van digitale technologieën in de economie en samenleving.
EEE-F	Publiek-privaat partnerschap van de Europese Unie met EIB en een Duitse en Italiaanse bank, gericht op mitigatie van klimaatverandering. Financiering voor energie-efficiëntie, gebruik van hernieuwbare energiebronnen en 'schoon stedelijk transport'. Begunstigden zijn lokale, regionale en mogelijk nationale overheden of publieke en private ondernemingen die namens deze overheden optreden.
ELENA	Met de ELENA subsidie steunt Europa samen met de EIB (Europese Investeringsbank) steden en regionale overheden bij de uitwerking van hun innovatieve investeringsprogramma's of projecten. ELENA bestaat uit drie onderdelen: 1. Energie-efficiëntie; 2. Duurzame residentiële gebouwen; 3. Stedelijke mobiliteit en transport.
Erasmus+	Erasmus+ is het Europese subsidieprogramma voor onderwijs, jeugd en sport. Aan de basis staat de gedachte dat investeringen in onderwijs, opleidingen en niet-formeel leren van cruciaal belang zijn om mensen - ongeacht hun leeftijd of achtergrond - de kans te geven zich voortdurend te ontwikkelen oftewel: een leven lang te leren. Erasmus+ kent in de programmaperiode 2021-2027 de volgende prioriteiten: 1. Inclusie en diversiteit; 2. Digitalisering; 3. Participatie; 4. Green Erasmus+ (duurzaamheid, milieu en klimaat).

Programma	Toelichting
Europe for Citizens (CERV)	Europees programma gericht op het actief maken van burgers voor de Europese samenleving. Het programma kent vier pijlers: 1. Gelijkheid, rechten en gendergelijkheid; 2. Betrokkenheid en participatie van burgers; 3. Daphne (geweld); 4. Waarden van de Unie.
European Defence Fund	Het European Defence Fund (EDF) is gericht op het ondersteunen van gezamenlijk defensieonderzoek in Europa en het bevorderen van een innovatieve en competitieve industriële basis op het gebied van defensie. Daarmee beoogt de EU sneller en kosten effectiever belangrijke strategische defensiecapaciteiten te verwerven in EU-verband.
European Urban Initiative	Het Europees programma European Urban Initiative richt zich op proefprojecten en innovatieve oplossingen voor duurzame stadsontwikkeling. Projecten met de volgende onderwerpen vallen onder European Urban Initiative: • Milieu en klimaat; • Inzet van digitale technologie ten behoeve van innovatie; • Cultuur en erfgoed; • Duurzaam toerisme; • Veiligheid in stedelijke gebieden.
Europees Globaliseringsfonds	Het Europees fonds voor aanpassing aan de globalisering biedt steun aan mensen die hun baan verliezen door structurele veranderingen als gevolg van globalisering.
Eurostars	Eurostars ondersteunt innovatief MKB bij internationale onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. De doelstelling van Eurostars is de groei en innovativiteit van het MKB te bevorderen. Dit door internationale onderzoeks- & ontwikkelings- projecten door het MKB te stimuleren. Projecten dienen gericht te zijn op het creëren van innovatieve producten, processen en diensten voor commercialisering.
Horizon Europe	Horizon Europe is hét financieringsprogramma voor onderzoek en innovatie. De belangrijkste doelstelling is het stimuleren van wetenschap en innovatie in het bedrijfsleven en de academische wereld. Een projectvoorstel moet altijd passen binnen één van de pijlers van Horizon: 1. Pijler 1: Excellent Science; 2. Pijler 2: Global Challenges and European Industrial Competitiveness; 3. Pijler 3: Innovative Europe.
Interreg VIC Europe	Interreg VIC Europe is het Europese programma dat ten doel heeft om beleidsleren, op het gebied van regionale ontwikkeling, tussen nationale, regionale en lokale overheden te ondersteunen. Interreg Europe zet zich in op drie thema's: 1. Een concurrerender en slimmer Europa; 2. Een groener en veerkrachtiger Europa; 3. Een socialer en inclusiever Europa.
Innovation Fund	Het Innovation Fund financiert projecten die innovatieve koolstofarme technologieën demonstreren. Het doel is om marktklare oplossingen voor de industrie te realiseren, waarmee ook deze sector klimaatneutraal wordt. Het Innovation Fund richt zich op zeer innovatieve technologieën en grote flagship projecten die aanzienlijke emissiereducties kunnen opleveren. Het gaat het demonstreren van unieke, zeer innovatieve projecten.
Interregional Innovation Investments (I3)	Het nieuwe I3 programma heeft als doel om interregionale innovatieprojecten te ondersteunen in commercialiserings- en opschalingsfasen. Nederlandse partijen kunnen meedoen in beide onderdelen van het programma: 1. Financiële en adviserende steun voor investeringen in interregionale innovatieprojecten 2. Financiële en adviserende steun voor het ontwikkelen van waardenketens in minder ontwikkelde regio's.

Programma	Toelichting
LIFE	LIFE is hét Europese programma voor activiteiten en projecten die een bijdrage leveren aan het klimaat, het milieu en de natuur. Het programma biedt voor veel verschillende onderwerpen mogelijkheden, denk aan energie-efficiëntie, biodiversiteit, luchtkwaliteit en circulaire economie. LIFE bestaat uit twee subthema's met eigen prioriteiten en bijbehorende openstellingen. - Subthema Milieu Natuur en Biodiversiteit Circulaire economie en levenskwaliteit - Subthema Klimaat Klimaatmitigatie en -adaptie Transitie naar schone energie
URBACT	URBACT is het Europese territoriale coöperatieprogramma. URBACT bevordert duurzame geïntegreerde stedelijke ontwikkeling in steden in heel Europa en is een succesvol instrument van het Europese cohesie beleid. URBACT richt zich op: 1. Capaciteit om stedelijk beleid te ontwikkelen; 2. Ontwerpen van beleid; 3. Implementatie van beleid; 4. Opbouwen en delen van kennis.

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Zuid-Holland.

Januari 2026

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met
Team Europese en Internationale Aangelegenheden
(EU/IA), europa@pzh.nl

Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Projectteam

Projectteam ERAC:
Chantal Peters, Martijn Panjer,
Julia van Loon

Tekst

ERAC
provincie Zuid-Holland.

Vormgeving en productie

Vakteam Grafimedia,
provincie Zuid-Holland.

251202313

